

Šiame numery

AR ČIURLIONIS JAU IŠGELBĖTAS?
NAUJAS DAILININKO KESTUČIO ZAPKAUS
LAIMEJIMAS.
AMERIKOS PROFESORIUS I ANGLŲ
KALBĄ IŠVERTĖ MAŽVYDO KATEKIZMĄ.
MEDARDO BAVARSKO EILERASČIAL.
PABLO CASALS, SULAUKĖS 93 METŲ.
POLINEZIJOS PAVĖSŲ.
JUOZO BACIŪNO VIENERIŲ METŲ
SUKAKTĮ MININT.
MUZIKOLOGIJOS ARCHYVO JUBILIEJINIAI
METAI.
SINONIMŲ ŽODYNAS.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.

KERTINĖ PARASĖTĖ

Ar Čiurlionis jau išgelbėtas?

Rūpestis mūsų tautos genijaus Čiurlionio paveikslų ir jo atminimo išsaugojimu turi jau daugiau kaip pusės šimto metų istoriją. Tačiau pastaraisiais dešimtmečiais, kaip liudija ateinančios žinios ir reprodukcijos iš pavergtos Lietuvos, Čiurlionio spalvų blukimas, jų atspalvų keitimasis ir paveikslų grunto siaubingai pagreitėjęs irimas visą problemą pastatė tiesiog aliarmuojančio pavojaus akivaizdėje.

Ir štai tokiam nusimnime džiugi naujiena: Kaune pastatytas specialus M. K. Čiurlionio dailės muziejus vien tik šio didžiojo dailininko kūriniams saugoti. Dar labiau šviesėja mintys, kai spaudoje regi to modernaus pastato išorės ir vidaus nuotraukas. Bet vis tiek rūpestis širdies nepalieka: ar šito jau pakanka Čiurlioniu išgelbėti?

Bet apie tai kiek vėliau. O čia tik maža iliustracija, kaip didžiūnų kultūrinio subrendimo įkūnytą Čiurlionio dailės muziejus statybą okupacija norėtų paversti laisvųjų ir pavergtųjų lietuvių ginču, net pykčiu.

Štai Vilniuje leidžiamas ir daug kam į vakarus siuntinėjamas "Gimtas kraštas" š. m. sausio mėn. 15 d. numeryje straipsnį ir informaciją apie Čiurlionio muziejus atidarymą pradeda šitaip:

"Aš negaliu nei dirbti, nei miegoti, Išgirdęs, kad Čiurlionis žudomas... — pasiekė mus Kazio Bradū-

no ne taip seniai parašyto eilėraščio "Nežudykite Čiurlionio" eilutės. Buvo be galo skaudu ir pikta. Pikta todėl, kad užsienyje prisiglaudę lietuviškieji "veiksniai" plūsta Lietuvos žmones: girdi, niekas čia nesirūpinas didžiojo mūsų tautos menininko M. K. Čiurlionio kūriniams, girdi, jie pasmerkti pražūčiai. Skaudu, jog ant šitos "vadotojų" meškerės užkibo ir gabus užsienio lietuvių poetas K. Bradūnas..."

Bet reikėjo pacituot visą aną eilėraščių (Draugas, 1969, VIII, 30) ištais. Būtų tada labai aišku, kam metama kaltė už Čiurlionio žudymą. O ano eilėraščio pabaiga skamba šitaip:

Ko atsibastėte iš taigų ir iš stepių
I Kauno ir į Vilniaus klonį?
Ar tam, kad nužudytumėt Čiurlionį?
Bet jus pačius vaiduokliškam grabė
Jis užkasa sava amžinybe.

Žinoma, "Gimtas kraštas" šito pacituoti negalėjo. Laikraštis privalėjo tik skelbti melą, kad laisvieji lietuviai ne tik tėvynėje pasilikusių kultūrinėmis pastangomis nesidžiaugia, bet dėl Čiurlionio likimo net plūsta Lietuvos žmones. O tikrumoj kiekvienas lietuvis, kur jis pasaulyje begyventų, džiaugiasi ir didžiūnaisiais taisy Lietuvos kultūrininkais, kurie ir primetuose varžtuose sugebėjo ir sugeba mene, muzikoje, literatūroje ir moksle sukurti išliekančių vertybių. Todėl kiekvienas lietuvis džiaugiasi

(Nukelta į 2 psl.)

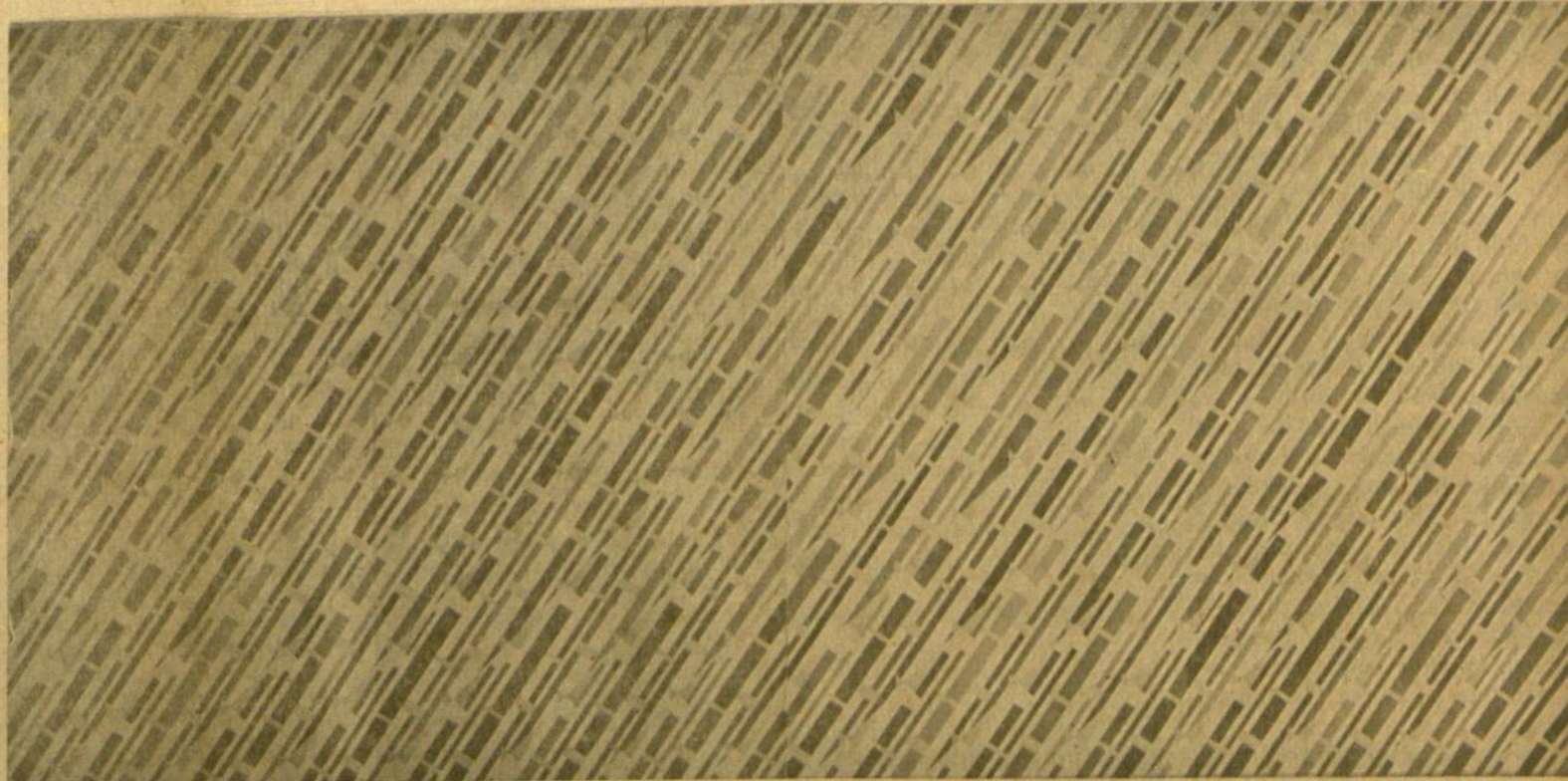
Naujas dailininko K. Zapkaus laimėjimas

J. DAINAUSKAS

Gruodžio 16 d. New Yorke "Whitney Museum of American Art" buvo atidaryta bienalinė JAV moderniojo meno paroda, kurioje yra ir vienas paveikslas Kestučio Zapkaus, pirmo lietuvių dailininko, pakviesto dalyvauti muziejaus kas antri metai rengiamose parodose. Whitney muziejus domisi vien Amerikos dailininkų, pirmučiausia modernistų kūryba ir jo vadovybė daro labai griežtą atranką dailininkų bei jų darbų, kurie parenkami toms parodoms, turinčioms reprezentuoti JAV meno pažangą. Gi New Yorke "Museum of Modern Art" surengtoje JAV moderniojo meno parodoje, jau metus kilnojamoje po visą Ameriką, irgi yra K. Zapkaus vienas darbas.

K. Zapkus yra pirmas lietuvis, priimtas ir į to muziejaus rengiamas parodas. Bostone, Whatson galerijoje, jis dalyvauja drauge su kitais keturiais, laikomais geriausiai JAV šių dienų meno tapytojais. Taip pat vienas jo darbas yra ir New Yorke "Visual Arts Gallery" vykstančioje moderniojo Amerikos meno parodoje. Pastaruoju metu K. Zapkus yra pasiūlytas kandidatu gauti 1970 metų New Yorke Guggenheimo meno muziejaus stipendijai.

Šitoks susidomėjimas K. Zapkaus kūryba amerikiečių tarpe rišasi su jo neeiliniais meniniais gabumais, kūrybingumu ir žiniomis. Dar 13 m. būdamas, 1952 m. Hartforde, Conn. Naujosios Anglijos valstijų jaunimo kūrybos parodoje jis laimėjo dvi pagrindines premijas už tapybą. "The National Geographic Magazine" 1957 m. kovo mėn. numeryje įdėjo K. Zapkaus trumpą biografiją ir fotografiją jo darytos iliustracijos lietuvių liaudies

Dailininko Kestučio Zapkaus 1967 metų aliejinė tapyba. Paveikslas dviejų dalių. Kiekvienos dalies aukštis ir plotis 7 pėdos. Šio kūrinio nuotrauka, kartu su Kestučio Zapkaus darbų aprašymu, yra atspausdinta "Art News" meno žurnale.

pasakai "Devyniabolė", kurią jis iliustravo, būdamas 12 m. amžiaus (tą pasaką, su K. Zapkaus darytomis iliustracijomis 1953 m. Chicageje išleido leidykla "Tėviškė"). 1960 m. K. Zapkus baigė Chicago Meno Instituto tapybos bei meno istorijos skyrių bakalauru laipsniu ir už diplominių darbų parodą, gavo "Ryerson Traveler Fellowship" — 3.500 dolerių stipendiją, Magistro laipsnį, Renesanso meno bei architektūros srityje, gavo 1962 m. Syracuse universitete. 1956-60 m. lygiagrečiai Chicagos universiteto kolegijoj mokėsi humanitarinių mokslų. 1964 m. Paryžiuje, studijavo "L'Ecole des Beaux Arts et Architecture" bei Sorbonoje. 1962-65 m. apkelioavo visus Vakarų bei Pietų Europos kraštus, norėdamas ten pažinti me-

no rinkinius, architektūros paminklus. 1963 m. Chicagos Meno festivalyje K. Zapkus laimėjo pirmą premiją. Dar studentaudamas, 1958-60 m. K. Zapkus tame pačiame Chicagos Meno institute buvo meno istorijos skyriaus asistentas. 1960-62 m. Syracuse univ. dėstė tapybą ir lygiagrečiai 1961 m. Chatauqua, N.Y. mokykloje mokė tapybos ir paišybos. Siuo metu K. Zapkus New York City universitete (jau kaip associated professor) dėsto tapybą bei meno istoriją ir dirba savo meno studijoje. Pažymėtina, kad visa virtinė jaunų New Yorke dailininkų plačiai pamėgdžioja K. Zapkaus tapybos stilių.

Viešose parodose K. Zapkus pradėjo dalyvauti 1958 m. Chicageje. Nuo to laiko jo darbai buvo išstatyti daugiau kaip dvi-

dešimtyje individualių ir bendrųjų parodų, susilaukdamis meno apžvalgų spaudoje ypatingo dėmesio. Čia pakanka tik paminėti Chicago Sun Times, Chicago Tribune, New York Herald Tribune, New York Times, Amarillo Globe Times, Art Forum, Art News, The Northern Star ir kitą spaudą Jungtinėse Amerikos Valstybėse, o taip pat ir Paryžiuje, Le Monde, Les Lettres Francaises ir Arts, kur įvairūs meno kritikai labai palankiai vertino K. Zapkaus darbus. Pvz. dr. Fr. Schulze, didelis amerikiečių meno žinovas, Chicago Daily News 1962. VI. 30. rašė, kad K. Zapkus esąs vienas iš pusės tuzino geriausių JAV menininkų, pasireiškusių Chicageje po II-jo pasaulinio karo. 1967 m. dr. Schulze tą savo K. Zapkaus kūrybos įvertinimą spaudoje vėl pakartojo. 1968 m., "Arts News", vasaros numeris kitas žinomas JAV meno kritikas Fred Castle, išvardindamas 14 geriausių JAV abstrakcinio meno tapytojų, jo manymu, meistro titulo vertę, tokiu laiku ir K. Zapkus. 1968 m. pabaigoje Amarillo mieste, Texas, K. Zapkus skaitė ciklą paskaitų ir dalyvavo televizijos suren-

gime simpoziume, kaip JAV moderniosios tapybos atstovas. Tuo pat pagrindu jis buvo pakviestas dalyvauti ir Time žurnalo JAV meno 1968 m. rinktinėje parodoje.

Mūsų spaudoj K. Zapkaus kūrybą gal tiksliausiai (1962 m.) aptarė dail. A. Kurauskas, rašydamas: "Zapkus — puikus spalvininkas, bet spalvos nestato sau vieninteliu tikslu, o tik priemonę sukurti nuotaiką ir išgauti turtingą, nesuskaldytą kūrybinę visumą..." Pats K. Zapkus apie savo darbus sako: "Mano vaizdinių kūrinių priemonės yra: programavimas, integravimas ir daugybės skirtingų vaizdinių duomenų suderinimas į daugiaplokštį, savaimingai išsibalansuojanti vieneta... mano kompozicijos yra masinė orkestracija daugelio sudėtinųjų dalių, kurių pirmąkart išraiška yra tik kaip detalė... gi visumoje mano kūriniai yra mano vaizduotės vizijų perkėlimas į drobę...". Turėdamas gero skonio nuojautą, Kestučiui Zapkus suradęs savitas kūrybos formas, kurių meniškasis originalumas patraukia parodų lankytojų ir meno kritikų dėmesį.

AMERIKOS PROFESORIUS I ANGLŲ KALBĄ IŠVERTĖ MAŽVYDO KATEKIZMĄ

JUOZAS PRUNSKIS

Amerikietis profesorius, kalbininkas Gordon B. Ford, Jr. į anglų kalbą išvertė Mažvydo katekizmą ir tariasi su leidėjais dėl jo išspausdinimo. Ta žinia buvo tokia maloni staigmena, kad tuojau susisiekiu su pačiu profesoriumi, apiberdamas jį eile klausimų:

— Dėstau lietuvių kalbą Northwestern universitete. Reikalingi ir tekstai studentams. Mažvydo katekizmas, kaip pirmoji užsilikusioji spausdinta knyga lietuvių kalba, yra svarbus dokumentas. Yra paruošę Sovietai jo laidą, bet ten tiek sunkaus darbo? — Kaip ryžotės imtis tokio (Nukelta į 2-rą psl.)

Dail. Kestutis Zapkus savo studijoje, New Yorke, pokalbio metu.

— Kaip ryžotės imtis tokio

AMERIKOS PROFESORIUS I ANGLŲ KALBĄ IŠVERTĖ MAŽVYDO KATEKIZMĄ

(Atkelta iš 1 psl.)
gausu klaidų, kad tiesiog nepatogu tą laidą naudoti universitetinėms studijoms. Todėl paruošiau Mažvydo katekizmo vertimą į anglų kalbą ir dabar rūpinuosi išleisti taip, kad viename puslapy būtų originalus lietuviškas tekstas, o kitame — greta — vertimas į anglų kalbą.

— Ar nebuvo jums labai sunku tą vertimą atlikti?

— Nepasakyčiau, kad buvo labai sunku. Religinės kalbos prasmę lengviau sekti.

— Ar bedarydamas vertimą nepadarėte kokių naujų kalbinių atradimų?

— Tokio tikslo neturėjau. Juk reikia atminti, kad Mažvydo katekizma kalbiniu atžvilgiu yra rūpestingai išnagrinėjęs norvegų kalbininkas Christian Stang, kuris parašė disertaciją "Die Sprache des litauischen Katechismus von Mažvydas", už kurią 1929 m. Oslo universitete gavo daktaro laipsnį. Stang yra atlikęs išsamias Mažvydo katekizmo lingvistines studijas.

— Visgi, kodėl ėmėtės tokio didelio darbo?

— Galvojau, kad reikia turėti tikslesnį vertimą. Aš išverčiau tik patį katekizmą, neliesdamas giesmių ir kitų priedų. Susidarė 79 psl. Duosime vieną pusę lietuvišką Mažvydo katekizmo transkripciją, o kitą anglų vertimą. Faksimilės (fotostatines originalo kopijos) neuosime, nes ji dar yra gaunama Gerulio leidinyje.

— Ar duodate tik patį vertimą, ar dar paruošėte ir kokių priedų?

— Dar pridėtu trumpą žodynėlį slavų skolinių Mažvydo katekizme, įtraukiant ir iš gudų bei lenkų kalbų imtuosius skolinius. Duodu žodynėlyje jų angliškus vertimus.

— Kaip su tų tekstų išleidimu?

— Toks leidinys ne "best selleris". Tai ne vadovėlis. Jo daug neparduos. Noriu išleisti bent 500 egzempliorių. Šitokiais leidiniais daugiau susidomi Europos leidėjai. Su jais ir vedu susirašinėjimą. Jau trys leidėjai paprašė atsiųsti jiems tekstą. Taigi — jau parodė susiinteresavimą. Laukiu atsakymo. Suprantama, šitoks leidinys nebus pelningas nei vienam leidėjui, todėl čia labai ribotas komercinis interesas. Vasario mėnesį tikiuosi sulaukti leidėjų atsakymo. Tuo tarpu dar sunku pasakyti, ar jie imsis išleisti. Už savo darbą aš jau jokio honoraro nelaukiu, kad tik vertimas būtų išleistas.

— Ką jūs šiuo metu dėstote Northwesterno universitete?

— Indoeuropiečių lingvistiką. Tai istorinė, lyginamoji indoeuropiečių šeimos didžiųjų kalbų studija.

— Kaip su lietuvių kalba?

— Šį metų ketvirtį dėstau ir lietuvių kalbą. Paskaitas lanko tik viena studentė — Cathleen Davis. Ji specializuojasi baltų slavų kalbotyroje ir panoro imti lietuvių kalbos kursą. Imame dabarties lietuvių kalbą ir naudojamesi tuo neseniai išleistuoju Dambriūno, Klimo, Schmalstiego vadovėliu "Introduction to Modern Lithuanian".

— Kaip universitetas žiūri, kai yra tik viena lietuvių kalbos studentė?

— Suprantama, tai nėra gerai. Tačiau iš universiteto jokių priekaištų nesusilaukiame. Toleruoja, tik nežinia, kaip ilgai.

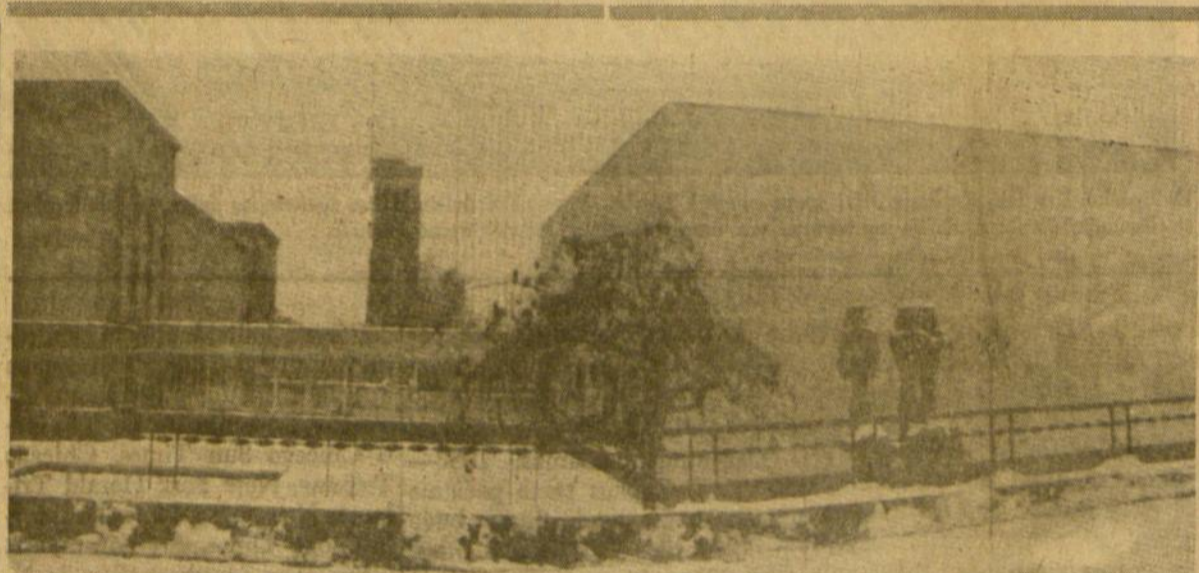
— Tai tas kursas nėra privatus, įeina į universiteto paskaitų tvarkraštį?

— Teisingai. Tai normalus vieno metų ketvirtį universitetinis lietuvių kalbos kursas.

Nauja prof. Fordo knyga

Šalia šio pasikalbėjimo su prof. Ford tenka pasidžiaugti, kad buvo maloni staigmena iš jo gauti su dedikacija jo tik ką iš spaudos išėjusį senų lietuvių kalbos tekstų rinkinį. Knygos pavadinimas: "Old Lithuanian Texts of the Sixteenth and Seventeenth Centuries". Knyga kietais viršeliais, išleista Mouton leidyklos Hagoje, Olandijoje. Turi 43 pusl. kainuoja 3.50 dol. Prof. Ford norėjo, kad knygos kaina nebūtų labai aukšta, nes tai vadovėlis lietuvių kalbos studijoms universitete. Leidinys dedikuotas profesorui Stang, kuris peržiūrėjo rankraštį, duodamas vertingų sugestijų.

Šiame leidinyje prof. Ford visų pirma duoda ortografinį įvadą, paaiškindamas, kaip lietuvių kalbos garsai buvo užrašyti Mažvydo katekizme ir kaip jie rašomi dabar. Toliau duodamas tekstas seniausio lietuvių kalba atrasto rankraščio, rašyto XVI šimt. pačioje pradžioje, prieš Mažvydo katekizmo išleidimą. Tai rytičių tarme surašyti poteriai. Jie buvo rasti Vilniaus universiteto bibliotekoje, paskutiniame puslapy 1503 m. išleisto knygos "Tractatus sacerdotalis". Tekstas buvo atrastas 1962 m.,

Naujai pasatytas ir neseniai atidarytas M. K. Čiurlionio kūrinių muziejus — galerija Kaune (dešinėje). Kairėje senoji Karo muziejaus bokštas ir rūmai. Čiurlionio muziejaus projektą sukūrė architektas Feliksas Vitas. Priekyje muziejaus matyti dail. V. Vilčiaus skulptūra, pavadinta "Trys karaliai", savo kontūrais primenantį lietuviškuosius kopyltstulpius. Nuotr. A. Baryso

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

ir Čiurlionio muziejaus pastatymu.

Tačiau Čiurlionio paveikslam tokių patalpų reikėjo ir prieš 25 metus. Bet jie pastatyti tik šiandien. Tikime, kad jeigu visa muziejaus statyba būtų priklausi vieni tik nuo pačių lietuvių, seniai tokie rūmai Kaune stovėtų. Pastaraisiais gi metais vis ir vis tenykštėje spaudoje buvo rašoma, kad jau planuojama, kad jau statoma, kad tuoj bus pastatyta. O tokio Čiurlionio muziejaus atidarymo tikėtasi ten kur kas anksčiau. Ir jeigu anas sūklelėjimas "Nežudykite Čiurlionio!" bent maža dalele prisidėjo prie noro čia rašantįjį apšaukti netikru pranašu ir tuo pačiu pagreitinti muziejaus pastatymą užbaigimą, tai aš visai nesigailiu šūktelėjęs.

Gi dabar ar jau reikia tylėti, kada specialus Čiurlionio kūrinių muziejus pastatytas ir atidarytas? Ar visos genijaus išsaugojimo problemos pasibaigė? Anaipol ne! Tai liudija ir ano straipsnio "Gimtąjame ir krasėje" autorius Kazys Juozėnas, vis dėlto tardamas: "Yra ir bėdų. Viena jų: laikas nors ir pamažu, bet alkakaliai kūrinius blukina. Dar di-

desni rūpesčiai su nukentėjusiais paveikslais. Reikia restauruoti, konservuoti. Tačiau niekas nedirba, prisilieti prie M. K. Čiurlionio... V. Čiurlionytė - Karužienė tarėsi su geriausiais Tarybų Sąjungos ir užsienio muziejininkais, restauruotojais. Išvada? Padaryti faksimilines reprodukcijas tų paveikslų, kurie yra labiausiai nukentėję. Reprodukcijos turėtų būti tokio pat dydžio, spalvomis — niekuo nesiskirti nuo originalo. Ieškoma specialistų, kurie tai galėtų kvalifikuotai padaryti."

Taigi tik tariamasi, tik prieinama išvada, kad tą ir tą reikėtų padaryti. Bet ar daroma? Kai tuo tarpu laiko dantys be pasigailėjimo kas minutę graužia Čiurlionio palikimą? Sakoma, kad niekas nedirba, prisilieti prie Čiurlionio paveikslų, kai reikalus sukasi apie restauravimą ir konservavimą. O ar buvo pakviesta Čiurlionio tapybų akistatą patys žymiausi Vakarų Europos ar Amerikos tapybos restauruotojai ir konservuotojai, kad jie ten vietoj galėtų padaryti savo sprendimus ir juos įvykdyti? Ar buvo leista geriausiems užsienio pasaulio

išleistas 1964 m., pavadinimu "Seniausias lietuviškas rankraštinis tekstas", išspausdintas leidinio "Bibliotekininkystės ir Bibliografijos klausimai", p. 121.

Malonu buvo konstatuoti, kaip tas amerikietis prof. Ford seka naujausius atradimus lietuvių kalboje, pralendamas net daugumą iš mūsų...

Toliau prof. Ford savo minėtame leidinyje "Old Lithuanian Texts" duoda Mažvydo katekizmo pradžią iš Gerulio faksimilės, duoda Vileto enchiridiono gabalą, paimtą iš paties Fordo 1966 m. leidinio; seka Bretkūno postilės ištrauka, paimta iš Leskieno "Litauisches Lesebuch"; Dauskos postilės ištrauka iš faksimilės, išleistos 1926 m., iš-

trauka Širvydo Punktų sakymo (iš Spechto 1929 m. išleisto faksimilės). Gale lietuvių anglų kalbų žodynėlis.

Kaip sugalvojo šį leidinį paruošti

Miela buvo džiaugtis, kad amerikietis tiek pasišvenčia lietuvių kalbos studijoms, tad pateikiau prof. Fordui lietuvių ypatingą pasigėrėjimą, klausdamas, kaip jis sugalvojo šį leidinį paruošti. Prof. Ford aiškino:

— Nėra daug atskirų senų lietuvių kalbos tekstų leidinių. Reikėjo ką nors įduoti studentams į rankas. Ankstybesnės faksimilės amerikiečiui studentui sunkiau prieinamos, daugiau

šios rūšies fotografams su geriausia pasaulyje šios rūšies technika atvykti į Kauną ir ten padaryti, anot, muziejaus vedėjos, faksimilines reprodukcijas, kurios turėtų būti paveikslų dydžio ir spalvomis niekuo nesiskirti nuo originalo? Nėra paslaptis, kad tarybiniai specialistai šito padaryti nesugeba. Pagaliau su apgailestavimu tenką pasakyti, kad Lietuvos kultūrininkai neturi savo rankose net galimybės padaryti bent tai, jog laisvojo pasaulio lietuviuose puoselėjama Čiurlionio angliškosios monografijos mintis įsikūnyti pasauliniu meno leidiniu originaliausiose spalvose Galutinai ten viską uždraudžia arba leidžia tik okupanto pasakutynysis žodis

Todėl ir šiandien pakartotinai reikia šaukti: Nežudykite Čiurlionio! Ir jeigu įvyktų koks stebuklas, jeigu geriausi pasaulio specialistai (restauruotojai, konservuotojai ir fotografai) būtų pakviesti Čiurlionio gelbėti, jeigu tuoj pat išeitų Čiurlionio monografija, nė kiek neatsilikanti nuo geriausių pasaulyje šios rūšies leidinių ir jeigu šauksmas "Nežudykite!" bent kiek būtų prie to prisidėjęs, aš būčiau pats laimingiausias netikrasis pranašas.

Kazys Bradūnas

Prof. Gordon B. Ford, Jr.

SINONIMŲ ŽODYNAS

Šeštadieniame "Draugo" priede (1970.1.17) K. A. Girvilas atspausdino informacinio pobūdžio straipsnį, antrašte "Lituaništinės studijos ir studentai". Visa, kas jame parašyta, gryna teisybė, išskyrus tik vieną dalyką, būtent, ten tvirtinama, kad "dar nėra lietuvių kalbos sinonimų žodyno". Iš tikrųjų, toks žodynas jau yra, ir tai žino visi lituanistai. Jis buvo išleistas 1961 m. Kaune. Autorius — A. Lyberis, kalbininkas, vienas iš Didžiojo Lietuvių Kalbos žodyno rengėjų. Žinoma, šis sinonimų žodynas nėra didelis, nes turi tik 294 psl. ir neapima visų mūsų kalbos sinonimų. Be to, jo tiražas — tik penkiolika tūkstančių. Nors ir pirmas šios rūšies lietuvių kalbos žodynas, bet jis parengtas, palyginti, gana išmaningai, pateikiant net kiekvieno sinonimo var-tojimo sakinį pavyzdį. Tik, de-ja, tie sakiniai retkarčiais nuspalvinti komunistine propaganda, kaip štai: "Visa istorinė visuomenės raida veda žmoniją į komunizmą; liaudies priešai niekur neras prieglobsčio".

Įvardinami žodyje autorius pateikia visai gerą sinonimų apta-rimą, išreikštą šiuo sakiniu: "Sinonimai yra skirtingos garsinės sudėties, bet vienodos arba labai artimos reikšmės žodžiai, vartojami tam tikriems reikšmės arba stiliaus atspalviams žymėti". Žodynas sudarytas sutelkiant sinonimus į vadinamuosius liz-

kainuojančius. Reikėjo sudaryti rinkinį, kuris tarnautų vadovėliui ir nebūtų per daug brangus. Išspausdinom 1,200 egzempliorių. Šį pavasarį šitą knygą pradės platinti Humanities Press, New Yorke. Man norėjosi turėti senesnių lietuvių kalbos tekstus su žodynėliu, kad jų užtektų vienam ketvirčiui studijų universitete. Tai leidinys, atsiradęs, vadovaujantis daugiau pedagoginiais tikslais. Yra, sakysim, Otreškio paruošti tekstai, bet jie kainuoja apie 10 dol., studentui netaip lengvai įkandami. Reikėjo turėti ką nors labiau pri-taikyto mūsų sąlygoms.

Klausantis šių prof. Fordo žodžių buvo taip šilta širdy, kad žmogus, niekada Lietuvos nematęs, su lietuviomis beveik neturėjęs progos bendrauti yra taip pamilęs lietuvių kalbą ir taip nuoširdžiai šioje srityje dirba, kad daugelis iš jo turėtume tos meilės lietuvių kalbai tik-pasimokyti.

dus, arba sinoniminių žodžių grupes. Kiekvienos tokios grupės pradžioje yra duodama dominante, t.y. žodis, tiksliausiai išreiškiantis bendrą reikšmę.

Žemiau pateikiame visą eilę sinonimų lizdų, išrašytų iš minėto žodyno: "Akiplėša, akižara, akižaga, įžulėlis, arogantas. Baisus, baugus, gaudus, kraupus, klaikus, šiurpus, skraubus, siaubus. Drebulyb, virpulyb, kratulyb, purtulyb, šiaušulyb, šiurpulyb, drugys. Ėsti, ryti, pampti, pusti, springti, sprogti, glemžti, šlemšti, žlembti, žliaubti, žluobti, pigžloti,

Dr. Ant. Rudoko kabineta porėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 10-4; 7-8; antradi. ir penktadi. 10-4; šeštadi. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akių ligų ir moteriškos Ginekologinės Chirurgijos
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofs. tel. PR 8-2220
Namu-rezid. — PR Prospect 8-9051
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penktadi. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 West 71st Street
Ofs. val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., šeštadi. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7978
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Ofs. ir buto tel. Olympic 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadi. ir šeštadi. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIONAS
5540 S. Pulaski Rd.
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambinti 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
3925 W. 59 Street
Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštadi. 12-2 val. p. p. trečiadi. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIČIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7150 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penktadi. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofs. telef. RE-7-1165
Rez. tel. 239-2919
Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį ir šeštadienį 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. Hemlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofs. tel. PR 8-7772. Rez. PR 8-4733
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv. 6-8 val., antradi. ir penkt. 1-4 val. Valandos pagal susitarimą

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. Hemlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofs. tel. HE 4-5758
DR. M. BUDRYS
ALERGJIA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p.p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

ŠKELEKITĖS "DRAUGE"
8493 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį ir šeštadienį 12 iki 4 popiet.

pūroti. Gobšus, godus, goslus. Įprotis, igūdis, ijunkis, ismylis. Juoktis, kvatoti, kvakėti, kikenti, krizinti, rizenti, prunkšti. Keikti, plūsti, burnoti, koneveikti, kėrnoti. Lyg, kaip, tartum, tarytum, tarsi, nelyginant, it. Margas, rai-bas, raimas, gegužėtas, kanapėtas. Noras, geismas, geidulys, aistra, troškimas, potroškis.

Iš čia pateiktų pavyzdžių matyti, kokia žodinga mūsų kalba. Todėl šis sinonimų žodynas, nors ir nedidelis, vis dėlto yra labai naudingas ir pravartus dailiosios prozos, ypač poezijos, kūrėjams. Savo minčių niuansams išreikšti jie ras jame labai taiklių ir gražių sinonimų.

J. Tininis

Ofs. HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-09 ir Campbell Ave. kampas)
Pirm. ir penkt. 2-8 p. p.
Antradi. ir ketv. 9-11 v. r.
Iki 4-8 p. p. Šeštadi. 9 v. r. iki 12 d.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta trečiadieniais uždaryta

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
5159 South Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. r. Trečiadi. ir šeštadi. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Pirma liguonis tik susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Lukštų, Pūslės ir Prostato Chirurgija
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antradi. nuo 2-5 popiet. ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro.
Ofiso tel. 726-2880; Rezid. 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGŲ IR CHIRURGIJA PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 887-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TELEFONAS 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktadi. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštadi. 1-4 v. vakaro. Sekmd. ir trečiadi. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Bendra praktika ir chirurgija
Ofiso val. Pirm., antradi., ketv. ir penktadi. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-3123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėja liguonis tik susitarus.
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Tel. PR Prospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VARKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val. pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadi. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val. 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiadi. ir šeštadi. pagal susitarimą

Ofiso tel. 707-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Val. pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

PABLO CASALS, JAU SULAUKĖS 93 METŲ

B. CIPLIJAUSKAITĖ

Kalėdų ir Naujųjų Metų tarpu šventis San Juan gyventojams daugelio metų bėgyje atnešdavo dar vieną progą pasidžiaugti: kol Puerto Rico gubernatorium buvo Munoz Marin, jo rūmuose 29 gruodžio būdavo iškilmingai minimas Pablo Casals gimtadienis. Suplaukdavo ten elegantiškos, balinēm suknelėm pasipuošusios damos bei į smokingus sulindę Maestro draugai iš visų pusių. Tačiau tai nebuvo vien "diduomenės" šventė: tą vakarą "Tvirtovės" (gubernatoriaus būstinė įrengta XVI a., storom sienom apsuptoj, į įlanką išsikišusioj tvirtovėj, kur net ir senos armotos dar tebestūkso) durys atsi-
verdavo visiems, norintiems pagerbti savo salos išžymybę.

Tačiau po to kitas gubernatorium nutarė, kad tai bereikalingas liuksusas (net Casals festivaliams biudžetą norėjo apriboti), ir Maestro tolimesnius metus skaičiavo jau tik intymių draugų ratelyje savo namuose.

Šįmet betgi Puerto Rico ir vėl naujo gubernatoriaus rankose, ir Luis Ferre dėka vėl tapo atgavinta koncertu sukautvininko pagerbimo tradicija. Visa vyko mažesnėj skalėj: dingo ilgos suknišios, smokingai. Kiemų nebeužplūdo entuziazmu persiėmusi "tauta". Gražiai apšviestame patio, pro kurio duris, perkopęs sutvirtinimų mūrus, žvilgsnis rėmėsi tiesiog į jūrą, intymaus koncerto klausėsi palyginti mažas svečių būrelis. Gal dėl to jis dar labiau pagaunantį praskambėjo, negu bet kada. Koks skirtumas klausyti muziką, specialiai atskridusių Maestro pagerbti, ar vietinių virtuozų bei jo globotinių, kurie tą vakarą visą sielą įlieja į išpildomą dalyką, nes jo klausosi pats Maestro: sujaudintas tokio ištikimimo, bet visuomet pasiryžęs tarti ir kritikos žodį. Kaip negirdėti ypatingų tonų įgaunantį jo sukurtą, šalia sėdintį ir rūpestingą žvilgsniu jį gaubiantį žmonai dedikuotų dainų, išpildomų vienos iš jo labiausiai mėgiamų solisčių, Olga Igliesias! Kaip nesidžiaugti senų draugų ištikimybė! Šįmet jų mažiau: nepasirodė nei Serkin tėvas ar sūnus, nei Istomin; nesimato Isaac Stern. Tačiau, tur būt, niekad netruks pianisto, kurio akompanuojamas Casals mieiliausiai groja — Mieczyslaw Horzowski, iš po kurio rankų kyla skaidrus, permatomas, beveik metafiziškas Mozartas, kurio beveik angeliškas švelnumas staiga atranda ir galingiausius Chopin'o akordus. Neįmanoma įsivaizduoti šios šventės ir be Sacha Schneider, Casals festivalių "spiritus movens". Tom dienom New Yorke sniego pūgos; lėktuvai vėluoja valandomis. Koncerto svečiai jau susirinkę, bet Schneider dar nei balso. Staiga suskamba telefonas: jis jau pakeliui iš aerodromo, nespės tik laiku pirmojo numerio išpildyti... Ir iš tiesų, už pusvalandžio jis jau ant podiumo, su paruoštu

čiau pas Casals jį tebesitęsia beveik visą savaitę: iš taip toli atvykę draugai pasilieka pasisvečiuoti, kartu visi persikelia į prieš keletą metų kitoj Puerto Rico salos pakrantėj pastatytą Casals namuką savaitgaliams, kai jo namas San Juan tapo įsprautas tarp naujai išdygusių, triukšmingų, Miami primenančių dangoraižių. Ten, atokiau nuo visko, dalinamasi pareigomis: Schneider žuvauja ir parūpina šviežių skanėstų; Horszowski savo beveik nepastebima, bet kokį kuklumą prašokančia asmenybe iššaukia pokalbius apie muziką; Maestro ragina prie kasdieninio darbo. Ir taip viena diena priešpie, kitą popiet kasdien improvizuojamas ir mažas namų koncertas. Devyniasde-

Pablo Casals — čelistas virtuozas.

Frasconi medžio raizynas

smuiku, ir atrodo, kad visas laukimas, visa įtamapa tik dar daugiau ugnies jam priduoja. Kas pasakytų, kad tai koncertas be jokios repeticijos!

Po koncerto Maestro atrodo atgijęs. Ne kartą teko pastebėti, kokią gaivalingą reakciją iššaukia jame muzika. Ilgai jis dar maišosi tvirtovės romantiškai apšviestame, mėnulio šviesos pripildytame kieme tarp svečių. Gubernatorium taria tik keletą žodžių šiai progai atžymėti: linki, kad Puerto Rico galėtų bent iki šimto tokių iškilmių turėti. Jubi liatas linksmai linksi galva: — ir aš, ir aš to paties trokštu...

Oficialioji šventė pasibaigė, ta

šimt metų "senuko" smičius taip guviai šmikščioja, jo pirštai dar taip greit laksto per stygas, kad nesunku įtikėti, jog iš tiesų ir sulaukęs šimto metų jis tebegros.

Prieš išvažiuodama, užsuku kartą į "Praktėlę": vasarnamio vardas. Šį kartą Maestro pats vienas, tik iš tolo nuolat budinčios Martitos akių sekamas. Susėdame terasoje. Prieš akis driekiasi pakalnėm cukrinių švendrių laukai; tarp jų dunkso apleisto cukraus fabriko pažaliojęs kaminas. Kiek toliau — įvairiaspalvė, mirguliuojanti jūra su savo įlankomis, iškyšuliais, hori zonte iškylančiomis salomis, vėjuje siūbuojančiomis palmėmis

Pablo Casals poilsio valandą visada užsidega įprastinę savo pypkute.

pakrantėje. — Taip, aš tikrai Dievui dėkingas už tokį gyvenimą. Pagalvokit, kas ryta, vos tik pabudęs, išeinu čia ir bendrauju su gamta, kvėpuoju jos grožiu. Tada sugrįžu į vidų ir skamatinu — Bachą, visuomet Bachą: preliudus, fugas, variacijas. Po to jau galiu imti violončelę. O su ja — platus šypsnis — darau ją pati, prie ko įpratau, turėdamas penkioliką metų: gamas, arpeggio, pratimus. Tai labai reikalinga. (Prisipažįsta, kad žmona kartais, jam nematant, įjungia magnetofoną: "Kad paskui išgirsčiau, koks aš neatidus, koks

apsileidęs..."). Paskui gi diena gali vystytis jau kaip nori — ar kaip nori Martita. Kaip aš galiu nebūt dėkingas už tokią palaimą: matyti tiek grožio, jausti tokią pakilią muziką, turėti tokią gerą, tokią suprantančią žmoną? — Staiga jo veidu perbėga šešėlis: — Bet sakykit, kodėl visi ir vėl kalba apie karą?: ir Popiežius, ir prezidentai, ir laikraščiai? Kodėl negalim visi džiaugtis taika ir grožiu? Siek tiek prasigiedrina, pasakodamas, kad jo taikai platinti parašyta oratorija "Praktėlė" šįmet bus dar daugiau visur statoma, net ir Ispani-

Koncertai, diriguojami Pablo Casals, visada virsta muzikos švente.

MEDARDAS BAVARSKAS

INTROITAS

Nuteisk mane, nes pats savęs aš teist nemoku. Nes mano ruskriaustųjū nebegirdžiu raudos. Nuteisk mane vienokį, nuteisk mane kitokį, Pasigalėk, bet nepateisink niekados.

Nes aš tada užmiršiu ašaras. Kurios kada išlietos buvo dėl manęs. Nuteisk mane, nes man jau niekad nesugrįš pavasaris. Ir nebels man laiko jau atpirtk nesuskaitomas kaltes.

Atskirk mane nuo neteisųjų ir teisiųjų. Paliki vieną su man skirtuoju sprendimu. Parodyki mano kelio galą. Aš esiu juoju Tolyn ir atokyn nuo numylėtųjų namų

Gimtųjų, kol prisirtinsiu aš prie altoriaus.

Aš prie altoriaus To. Kurs davė man jaunystę šviesą, mylimąją ir namus. Deja, jaunystę ieškovotą be naudos ir niekad nepakartojamą... Aš prisirtinsiu nebesipriešindamas, žemai nulenkęs galvą, nugulėtas ir ramus.

PELENŲ GATVĖ

Prabėgo metų daugelis Ir daug prabėgs dar jų, Bet kažkodėl nepamiršau aš Tos gatvės pelenų.

Gal būt, kad neradau aš nieko naujo Ir pasitenkinau senu. Kai kartą gyvenau aš Ten gatvėj pelenų.

Mažai kas atminty paliko, Bet kažkodėl turintį dalyką Aš gatvėj pelenų.

joj. — A, norėtų jis, tironas, ir vėl savo abu Pablo (Casals ir Picasso) prisivilioti, bet nesulaukus. Tegu stoto, tegu girdi muziką, bet aš pats jos nediriguosiu! — Su šiuo gyvu politinės nuomonės prasišveržimu dar aiškiau matyti, koks jis dar tvirtas. Ir palieku jį, viena ranka mojuojantį, o akimis ir vėl į gamtos grožį beatsisukantį.

LIETUVOS VYSKUPŲ RELACIJOS APATALU SOS-TUI, tokiu pavadinimu Romoje jau baigiamas spausdinti seniai laukiamas pirmasis lietuvių išsvietimo mokslinėj literatūroj Lietuvos istorijos šaltinių dokumentinis tomas. Šiuos lietuvių istorikų prof. dr. Zenono Ivinskio, prelado dr. Pauliaus Jatulio ir kunigo Rapolo Krasausko Vatikano ir kituose Romos archyvuose surinktus dokumentus su atitinkamais paaiškinimais spaudai parengė Grigaliaus popiežiškojo universiteto profesorius dr. Paulius Rabikaus-

kas. Veikalą leidžia Lietuvos Katalikų mokslo akademija.

Klaipėdos dramos teatras pastatė lenkų dramaturgo J. Stravinskio tragikomediją "Spūsties valanda". Režisavo P. Gaidys, dekoracijas piešė V. Zilius, muzika T. Makačino. Pagrindinį gi vaidmenį atliko aktorius V. Kancleris, kitus vaidmenis — M. Černiauskaitė, E. Gaigalaitė, I. Simonaitytė ir kt.

Liaudies meno draugijos suruošta paroda atidaryta Vilniaus teatro ir muzikos muziejuje. Medžio drožyboje I premija pripažinta klaipėdiškiui V. Maforui už 4,5 m aukščio ažuolinę skulptūrą "Žemaitis". II teko A. Mažeikai už skulptūrėlę "Puodžiai ir turgū".

Lietuvių kalbą Kalifornijoje universitete (Los Angeles) studijuoja net 35 studentai. Ju tarpe yra tik vienas lietuvis. Universitete lietuvių kalbos kursą dėsto Juozas Tininis.

Polinezijos pavėsy

ČESLOVAS GRINCEVIČIUS

Tahiti — amžinas pavasaris

Tahiti — jau nuo gimnazijos laikų užsilikęs magiškas vardas, negalima pasakų šalis, nuostabus pasaulis, Eldorado. Kaltos tam knygos, tokios, kaip Pierre Loti, F. O'Brien. Vėliau prie jų prisidėjo W. Maugham, matyti filmai — South Pacific, Bounty, Rojaus paukštis ir kt., Paul Gouguin paveiksai ir kita labai patraukli propaganda.

Ar iš tikrųjų taip yra? Ar šiais moderniais laikais dar gali būti kur nors žemėje žmogaus nesugadintas kampelis, kuriam, Dievas ir gamta buvo nepagaliję savo dovanų? Ar tėra tik paprasta taisyklė, kad tik ten* gera kur mūsų nėra?

Kaip ten patekti, o paskui vienaip ar kitaip palitudyti? Ilgai nebuvo jokio reguliaraus susisiekimo. Prieš kokią penkiolika metų pradėjo laivais vežioti aplink Pacifiką, su sustojimu Tahiti ir Bora-Bora, bet buvo labai brangu ir reikėjo poros mėnesių laiko. Prieš kelerius metus prancūzai įrengė moderniems sprausminiams lėktuvams nusileisti aerodromą, vadinas, prašom, kviečiam į rojų. Tik su sąlyga: pro vartus įeiti, apsidairyti, gražiai elgtis ir vėl išeiti. Atsinešti palapinę ir apsinakvoti — už jokių pinigų ne. Tai gal vienintelė vieta pasauly, kur jokia emigracija negalima. Neleis tau net iš lėktuvo išlipti, kol neparodysi bilieto grįžti ar skristi toliau. Jau ir taip rojaus dienos suskaitytos, kai civilizacija ir čia atvažiavo rūkstančiam automobiliy ir pastatė cementinę koją. Tik skubėkite tą kampelį pamatyti šiandien, nes rytoj bus žymiai prasciau, o poryt — ką ir bekalbėti.

Papeete pro lėktuvo langą.

"Club Mediterranée"

Dar labiau Tahiti priartino keliavimo — atostogavimo organizacija Club Mediterranée. Šia organizacija plačiau susidomėti verta ir lietuviams, todėl ta proga reikia pasakyti kelis žodžius.

Club Mediterranée yra ne pelno organizacija, įsteigta 1950 Prancūzijoje. Tikslas: sudaryti sąlygas, kad ir vidutinės klasės pilietis, ne vien turtuolis, atostogas galėtų praleisti kur nors gražioj, patogioj vietoj, atpalaiduotas nuo formalumų, galėtų ilsėtis ar sportuoti, nebūtų vienas, susitiktų ir daugiau tokių pat mėgėjų. Svarbiausia, kad nebūtų brangu, tik savikaina. Idėja buvo gera, ir pasisekimas perviršio stiegejų viltis. Jau pirmisiais metais klubo stovykloje prie prancūzų Rivieros visi norintieji patekti netilpo. Buvo steigama naujų. Ne tik prancūzų žemėje, bet aplink visą Viduržemio jūrą. Ir to neužteko:

nusikėlė ir į Juodąją jūrą — Bulgarijon, Rumunijon, Turkijon, prie Atlanto — Maroke, priartėjo ir prie Amerikos — Karibų jūroje (Guadalupe saloj) ir pagaliau nusikėlė į Pacifiką — Tahiti. Iš prancūziškos organizacijos pasidarė tarptautinė. Iš viso šiandien klubas turi 35 stovyklavietes — kaimelius, o numato ir ruoš a dar daugiau. Europoje atostogautojų daugumą sudaro prancūzai, bet Guadalupe ir Tahiti — amerikiečiai. Neseniai klubas savo atstovybę įsteigė ir Amerikoje, N. Yorke, o praktiškai jį atstovauja American Express, kurio skyrius yra ir Chicagoje, Michigan Ave. Pagaliau informacijų galima gauti kiekviename kelionių biūre. Norint pasinaudoti klubo stovyklavietėm, reikia įstoti į klubą, sumokant dešimt dolerių.

Vartant šiais metais stovyklaviečių sąrašus Tahiti, lietuviškų pavardžių neteko užtikti. Yra žinoma tik vienas kitas trumpai stovjęs toliau vykdamas. Kodėl nepasinaudoti šiuo

patogiu atradimu? Už 599 dolerius tave iš Los Angeles nuskraidina ten ir atgal, pasitinka, nuveža į klubo kaimelį, apgyvendina labai jaukiame namelėly, tartum lietuviškoj klėtelėj, palmių lapų stogu, ir dvi savaites duoda visą išlaikymą. Iš tos sumos atskaičius lėktuvo bilieto kainą 470 dol., vadinasi tik už 129 dolerius, arba pusešimto dolerio dieną, puikiasias vasarojimas. Jokių kitų priedų, jokių arbatpinigių. Arbatpinigiai toj šaly iš viso nežinomi. Namelukai turi elektrą, šiltą ir šaltą vandenį su dušu, visus patogumus, skirti gyventi dvim. Idealu šeimom. Viengungiai gauna kitą viengungį. Švaru, patalines keičia kasdien. Valgoma atskiroj patalpoj. Mais tas labai geras ir jo daug. Prancūziško stiliaus, su vynu pietums ir vakarienei. Stalai aštuoniems, tai kiekvieną kartą vis nauji draugai, naujos pažintys. Labai įdomu. Vynas sudaro gerą nuotaiką, tai daug juokų ir visokių pokštų. Patarnauja ir kartu prie stalų sėda vietinės tahitietės, labai draugiškos merginos.

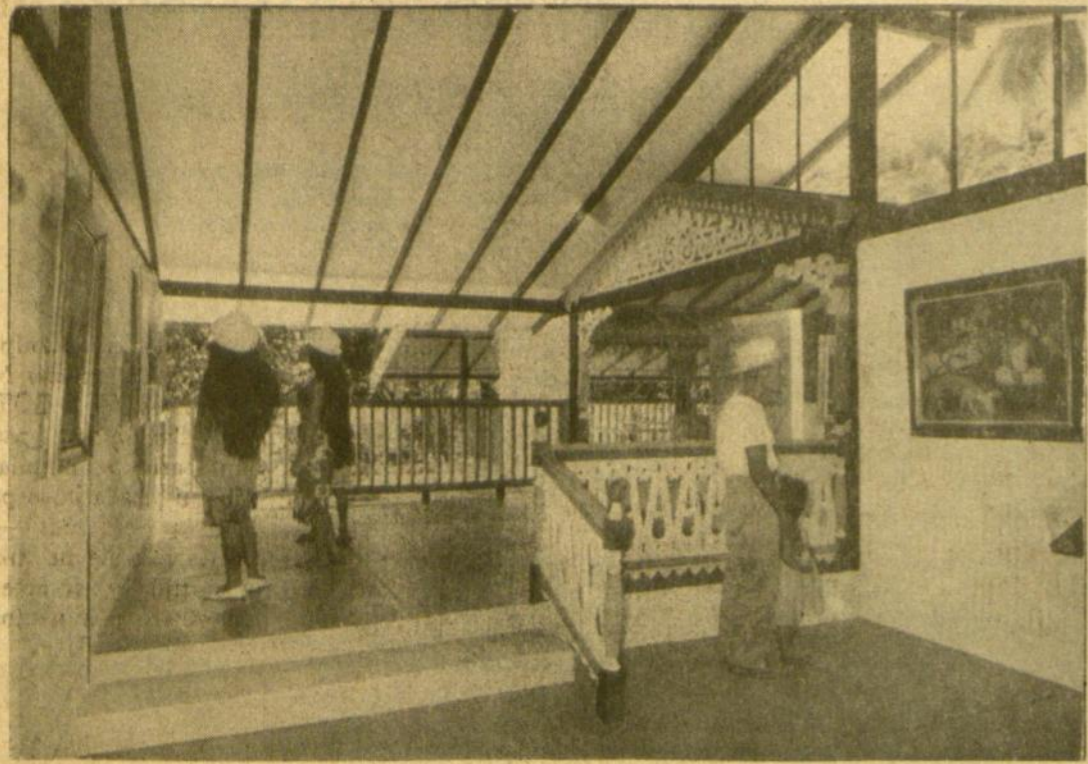
Kaimelis prie pat vandenyno, ir klubas išlaiko visas galimas priemones vandens sporto mėgėjams ir teikia instruktorius nemokamai. Čia galima atviroj jūroj arba lagūnuose plaukioti laivais, irstyti, slidinėti vandens paviršium, nerti po vandeniu, žvejoti atviroj jūroj iš laivų. Atsitiktinai Honolulu teko matyti, kad panašus žvejojimas jūroj tik pusdienį kaštuoja šešiasdešimts dolerių, gi čia klubas visa tai savo vasarotojams teikia nemokamai. Yra šeši arkliai, ir galima pajūriais nuo balnų skinti palmių šakas. Galima ir visai nieko neveikti, tik per dienas paplūdimy gulėti. Galima (ir labai patartina) už nedidelius pinigus išsinuomoti dviratį, motociklą, džipą ir apkeliauti visą salą. Dar įdomiau keliauti pėsčiam arba vietiniu mediniu, tik stogą turinčiu autobusu, be sienų. Važiuoja labai lėtai, krato, o šoferis basas, daug juokiasi, aiškina svetimšaliui ir vaišina keleivius tik ką keptu duonmedžiu.

Vakaro romantika

Ateina vakaras, ir dar įdomiau. Po vaka-

Leidžiasi saulė, linksta palmės...

Gauguino muziejuje

Polinezijos pavėsy

(Atkelta iš 3 psl.)

dangus būna visai sutemęs, ir žvaigždės mirksi. Šviečia nuostabiai. Visai kitas žvaigždynas, kitaip išsidėstęs nei pas mus matomas (jeigu iš viso kada mes matome žvaigždes). Įdomiausias, be abejo, Pietų kryžius. Jis matomas vakaruose, tuoj po saulės nusileidimo netoli horizonto. Keturiolika taisyklingai išdėstytos žvaigždės sudaro gulintį kryžių, tik reikia galvą palenkti į dešinę. Ir jaunas mėnulis tada šviett keistai: jo išlenkimas atgręžtas ne į dešinę, kaip pas mus, bet į apačią, horizontaliai. Pagaliau ir saulė vidurdienį ne pietuose, o šiaurėje.

Klubas sugeba sudaryti labai jaukią, draugišką nuotaiką. Visi stovyklautojai jaučiasi kaip viena didelė šeima. Nieko nerakinama, niekas svetimo daikto nepalies. Ypač tas taikintina vietiniam žmonėms. Tik pinigų pataria padėti klubo bankely. Mažuma administracijos prancūzai. Dauguma, o taip pat techniniai personalas vietiniai. Jų gal koks šimtas merginų ir vyrų. Jie ir įneša taji jaukumą, susidraugauja su svečiais ne iš pirmos dienos, bet iš pirmo žingsnio jų žemėje. Jie visus kalbina, juokauja, kartu valgo, šoka, ekskursuoja. Jokių formalumų. Išties savaitės, dieną ir naktį visi administratoriai ir svečiai dėti tik maudymosi kostiumus arba vaikšto apsvynioje labai patogią pareją, t.y. maždaug dviejų jardų ilgumo margos, spalvotos medžiagos gabalą. Svečiams dar patariama mūvėti sandalius. Tik į bažnyčią važiuojant daugiau apsiengiam.

Beje, klubo stovykla ne pačioj Tahiti, bet kitoj mažesnėj, už dvylikos mylių Moorea saloj. Stan Delaplane kadaise Chicago Tribune rašė, kad, jo manymu, Bora-Bora, trečioji toj grupėj sala, yra gražiausia sala pasaulyj, bet čia rašančiojo manymu, Moorea pralenkia Bora-Bora.

Gyvendami ten buvome atsiskyrę nuo pasaulio, nieko nežinojom, kas kur darosi. Nei radijo, nei televizijos ar laikraščių. Galėjo kilti kur karas — tas mūsų lyg nelietė. Tik kažkaip stovyklautojai sužinojo, kad tada mirė senatorius Dirksenas. Amerikiečiai jo labai gailėjo ir kai išsifravo, kad yra tarp jų ir vienas iš Illinois, ėjo man reikšti užuojautos.

Stovyklos kaimelis susideda iš daugiau kaip 180 tokių palmių pavėsy bakūžėlių ir vienu metu gali sutalpinti 350 svečių. Kad žmogus galėtų atskirti savo namelį, visi jie turi vardą, paimtą iš vietos žodyno: Nai-Nai, Tapu-Tapu, Ruruki, Popomuto, Nehe-Nehe ir t.t. Visos vietos išpirktos prieš kelis mėnesius, ir kiek tą dieną išvažiuoja, tiek naujų atvažiuoja. Būna įdomu sutikti naujai atvykstančius ir gaila išleisti išgytus draugus. 90 proc. visų stovyklautojų sudaro amerikiečiai, kiti prancūzai. Iš tų amerikiečių vėl 90 proc. iš Kalifornijos ir koks ketvirtadalis jaunavedžiai. Tie jaunieji nelabai socialūs elementas ir per dienas jie sugeba kažkur dingti.

Lietuviams verta, net labai, susidomėti. Tik viena, nelabai linksma žinia: šiais metais klubas Tahiti turėjo nuostolių, tai kitamet lauktina kainos pakėlimo. Stovykla veikia dešimt mėnesių. Uždaryta lietingais sausio ir vasario mėnesiais.

Kuo Tahiti įdomi?

Gamta ir žmonės. Jie sudaro visą grožį ir patrauklumą, jaukumą.

Teisybė, prieš kokį pusmetį "Drauge" rašė vienas keleivis į Australiją, ir nusiskundė Tahiti. Jam nepatiko: viskas brangu, žmonės nesimpatingi, daug dulkių. Tikras nesupratimas, bet suprantama kodėl: kelias valandas praleisti krašto sostinėj, uoste, kur nedidukas miestas tik pradeda augti, griaua senas lūšnas, tiesia vandentiekius, aplink maišosi jūrininkai iš viso pasaulio, o pagaliau patys

miestėlainai arba kiniečiai pirkliai, arba prancūzai, žinoma, vaizdas nekoks. Kainos tikrai aukštos, nes viskas reikia importuoti iš tolimos Prancūzijos, net duoną ir vyną. Nemaža ir prancūzų kariuomenės, ten ir laivyno bazė. Vietinių žmonių jų sostinėj, Papeete, nedaug maišosi.

Mums parodė vieną tipingą jūrininkų karčiama, garsią tuo, kad kiekvieną vakarą ten būna muštynės. Keletas mūsiškių, gerai susiorganizavę ir apsišarvavę atsargumu, vieną vakarą buvom nuėję. Įdomu pajusti svetimą atmosferą. Tik, mūsų nusivylimui, tą vakarą nebuvo jokių muštynių. Kokia nesėkmė.

Pažinti tokią tolimą kraštą, reikia pabūti ne porą valandų uoste, bet nors porą savaitę krašto gilumoje, susitikti su vietiniais, priimti jų svetingumą, pavaiškinti po kaimelius, išplaukti su jais į jūrą, dalyvauti jų nuolatiniuose šventėse; reikia nors vieną tokią šiltą naktį parymėti po palmėm prie lagūno ir paklausti, kaip tolimoje vandenyno bangos, neįstengdamos per koralų rifus priartėti prie krantų, ten daužosi, nirsta, tyška kaip fontainai. Paskui į parytį kaimeliuose ima giedoti gaidžiai. Lygiai kaip Lietuvoje. Kai brėkšta, iš salos gilumos, iš kalnuotų miškelių suskrenda paukščiai ir pradeda čiuibėti. Melsvai margi, varnėnų didumo, gan jaukūs, o jų čiuibėjimas kartais panašus į kai kurios laktingalios garsus. Dar reikia paminėti, kad ten kraštas paskendęs gėlėse, ir oras visad kvėpia žiedais. Stipriausias kvapas kaip tik ankstyji ryta.

Moorea ir Bora-Bora

Tahiti viena iš 110 aplinkinių prancūzų Polinezijos salų. Pati didžiausia ir svarbiausia. Saloj ir sostinė Papeete, maždaug 30.000 gyventojų. Apie 4.000 mylių nuo Los Angeles, 17 paralelėj į pietus nuo pusiaujo. Klimatas nuostabus: dieną ir naktį temperatūra apie 75 laipsnių Farenheito. Kitos labiausiai žinomos ir patrauklios gretimos salos: Bora-Bora ir Moorea. Tai fantastinio grožio salos, vulkaninės kilmės, su aukštai išsokusiom smailiom, dantytom viršūnėm iki keturių tūkstančių pėdų. Lyg iškelti altoriai. Ir viskas labai žalia, medžiais, krūmais apaugę, iki pat viršūnės. Iš lėktuvo ypač gražiai matyti, kaip tas ir kitas salas juosia balta juosta žiedas, maždaug mylių nuo kranto. Tai koralų rifai, o toliau iki kranto ramūs, žali lagūnai. Lagūnų dugnas vėl nuostabus, sunkiai įsivaizduojamas koralų pasaulis. Joks dailininkas ar architektas nėra sukūręs panašaus formų įvairumo, kaip tie gyviai per tūkstančius metų, statydami savo miestus.

(Bus daugiau)

Tahitičėliui į palmę įkopti vieai niekai

Aš, kaip ūkininkas

Juozo Bačiūno vienerių metų mirties sukaktį minint

VALDAS V. ADAMKUS

Ne kartą esu buvęs klausas: koks gi žmogus buvo Juozas Bačiūnas? Iš kur pas jį buvo susikaupę tiek stiprios meilės savo tautai?

Prisipažinsiu, šis klausimas ir man seniai buvo įdomus. Kartą automobiliu, pakeliui į Clevelandą, paklausiau jį patį. Atsakymas buvo ilgas, nes teko nuklysti į pačią jo jaunystę. Pradžioj buvę du akstinai, kurie jį pririšę prie lietuviybės, tiksliau sakant, — pradžioj tik prie techniško, — dalyvavimo organizuotuose lietuvių sambūriuose: mokėjimas lietuviškai ir angliškai rašyti ir noras užsidirbti kišenpinigių... Mat, anais laikais, kad ir ne taip jau labai šauni ta lietuvių veikla buvusi, vis dėlto ji buvusi šauni. Būvo daug įvairių draugijų-draugijėlių. Visoms reikėjo turėti nors po vieną raštingą žmogų valdybos sekretoriaus pareigoms. Jaunas Bačiūnukas, kai tik vieni kitų sužinojo, kad jis moka parašyti ir lietuviškai ir angliškai, bematant atsūdirė dvylikos ar trylikos draugijų valdybose. Žinoma, vis sekretorium. Ten visur reikėjo rašyti susirinkimų ar valdybų posėdžių protokolus (minutes), taip pat surašyti ir įstatus. Suspėti buvo galima, nes atskirose draugijose tie dalykai būvę beveik tokie patys, dažnai pakadavę perrašyti tuos pačius tekstus ir tik įrašyti atitinkamus draugijų vardus ir dalyvaujančių pavardes. Svarbus buvo dalykas, kad draugijos sekretoriui mokėdavo nuo penkių iki dešimties centų už dokumentą. Tai pradžioj buvęs labai svarbus paskatinimas būti tokiu uoliu visuomenininku. Bet tai siejosi su vaikščiojimu iš susirinkimo į susirinkimą, ir nebuvo gi galima, ypač sekretoriui, praleisti negirdom, kas tuose susirinkimuose kalbama, kokie yra lietuvių reikalai ir rūpesčiai.

Bet jau sąmoningą užsidegimą pačiam irgi kovingai pasinerti lietuvių veiklon Bačiūnui įžiebę ypač Jono Šliūpo pasireiškimai Amerikoje. Šliūpas jaunam lietuvių draugijų sekretoriui padaręs neįsildomą išpūdiu. Spalvingi Šliūpo sumanymai, skatinimai ir ypač jo atkaklumas lietuvių reikalų gynyboje buvęs lemiamiausias veiksnys tautiškai veikiam Bačiūno įsisąmoninimui užsi-megzti ir subresti. Tas įsisąmoninimas nebeįblėso visą jo gyvenimą, buvo jo mąstymo, jo visuomeninio veikimo variklis beveik šešis dešimtmečius.

Juozo Bačiūno autoritetas lietuviuose per visą tą laiką tolydžiai kilo, kol ilgainiui iškilo iki mūsų tarpe aukščiausio laipsnio. Puseštu paskutinių savo gyvenimo metų Juozas Bačiūnas buvo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas, arba, kaip dažnas neoficialiai tardavom — lietuvių prezidentas. Tačiau, vardan tikrosios teisybės, privalu nedelsiant pažymėti, kad Bačiūno autoriteto mūsų visuomenės akyse esmė visada buvo visų pirma moralinio ir tik šalia to gal ir formalinio pobūdžio. Vargu ar kas norėtų, o jei ir norėtų, tai vargu ar kas pajėgtų sugriauti mano ir, manau, daugelio jį pažinojusiųjų gausiai motyvuotą įsitikinimą, kad ne tiek Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininko titulas ir postas pakylėjo Juozo Bačiūno autoritetą, kiek jo iškilus moralinis autoritetas aiškiai pakylėjo to titulo ir posto orumą.

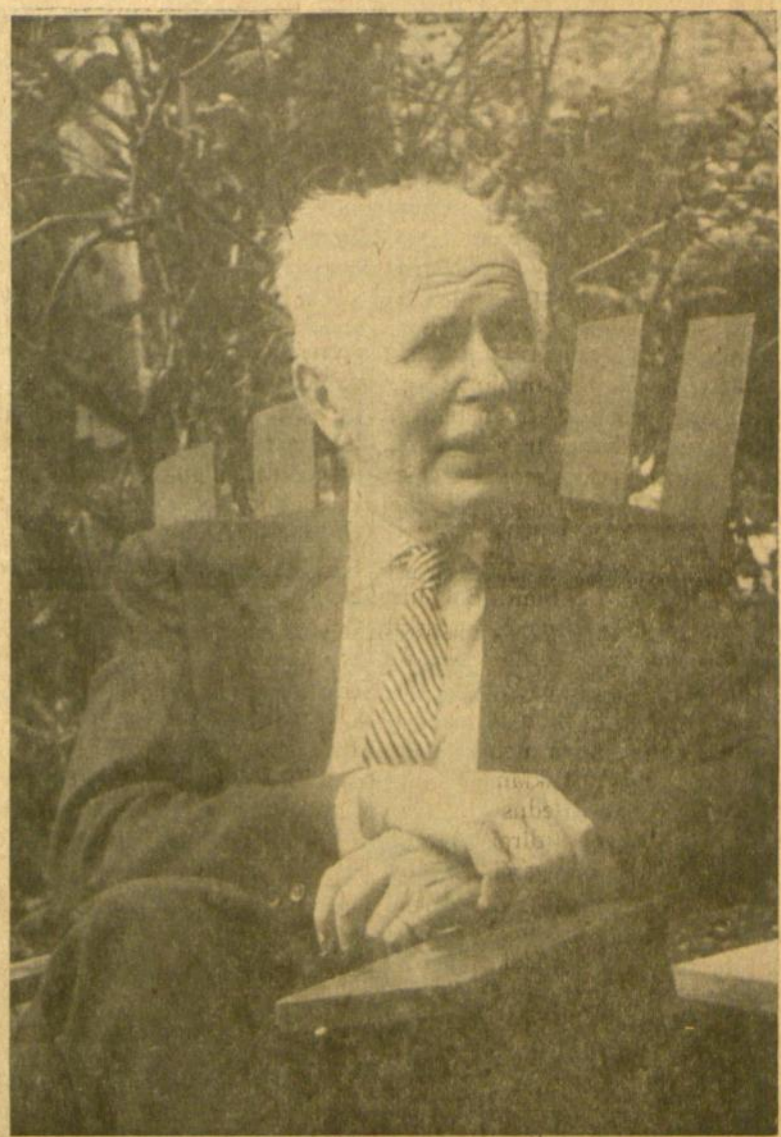
Pažvelgę į savo tautos atgimimo ir pakilimo įkvėpėjų ir vadų galeriją nuo pat Simano Daukanto iki dabartinių viršūnių, matom ilgą eilę asmenų, kurių iškilimo ar sąmoningai valingo stojimo visuomenės priešakinie

na iš pagrindinių atramų vis buvo aukšto ar bent reliatyviai aukšto lygio išsimokslinimas. O Juozas Bačiūnas, nors ir užėmė ryškiai regimą vietą toj galerijoje, yra tuo požiūriu reta ar gal net vienintelė išimtis: jis neturėjo ne tik aukštojo, bet nei vidurinio formalaus išsimokslinimo. Gyvenimo tikrovės buvo privertęs su tuo faktu susitaikyti, bet dvasinėj savijautoj tas dalykas jam vis tiek buvo opus. Netrynė, nedirgino tos opos ir jos niekad priekaištingai nedemonstravo, bet dažnas jo viešų prakalbų priešzodis "aš, kaip ūkininkas", sakyčiau, nebuvo vien tik įprotinė stiliaus dekoracija, o būdavo ir sutramdyto apgailėstavimo aiškėn prasiskverbimas. Intymumo atvejais, jis tą jau populiarią prasarimą yra išplėtęs maždaug šitaip: "Jūs visi mokyti žmonės, mokslo rabinai, daugiau žinot už mane, kas ir kaip reikia daryt. Aš tik ūkininkas, mokyklon pro vienas duris įėjau, pro kitas išėjau..." Tokiame pasisakyme jau glūdėjo nedviprasmiškas nusiskundimas gyvenimo jam padaryta skriauda, nusiskundimas tomis sąlygomis, kurios savo laiku neleido jam ilgėliau pabūti mokykloj ir per greit išstūmė jį "pro sekančias duris".

Ach, pamanai kitkart, kiek mūsų visuomenė, gal net visa tauta nustojo dėl to išstūmimol! Kiek toks asmuo būtų galėjęs duoti, jei būtų buvęs, anot Mai-ronio, "šarvuotas mokslo įstabiū"... O gal — kas gi žino? — gal būtų išėję ir priešingai... Gal didelio mokslo didėliam laive būtų išplaukęs į didelius vandenius, kur gal nebūtų nei galvota apie palyginti seklias lietuviškas sroveles ir klampias mūsų bales... Šiandien žinom, kad Juozas Bačiūnas, būdamas kaip tik toks, koks buvo, buvo vienas iš aukščiausios vertės laimikių mūsų viešajame gyvenime.

Ne tiek iš būtino reikalo, kiek, tur būt, iš smalsumo parūpsta atspėti, kaip ir dėl ko taip laimingai atsitiko. Patikėtinas paaikškinimas atsiveria, įsižiūrėjus į ką, ypač per pastaruosius du dešimtmečius, Juozas Bačiūnas daugiausia kreipė savo patarimus, paskatinimus, dosnią medžiaginę paramą ir — kas svarbiausia! — pasitiekimą bei viltis.

Visuose Bačiūno darymuose gali įžiūrėti iš dalies racional-

J. Bačiūnas — viena iš paskutiniųjų nuotraukų 1968 metais.

zuotą, iš dalies net instinktyvų geidimą atsiimti iš gyvenimo kompensaciją už minėtąją skriaudą, už netektą galimybę jam pačiam pasiekti aukštesnio išsimokslinimo. Pinigo užsidirbti jis sugebėjo daugiau, negu dažnas aukštamokslis pataiko. Bet Bačiūnas siekė visai kitokios kompensacijos.

Pastebėkim, kad labai dažna mažamokslų, o taip pat gana daugelio net ir diplomuotų diletantų liga yra nusiteikimas prieš intelektualus. Juozo Bačiūno tačiau ši liga nė per krislį nebuvo palietusi, nors galėjo, nes savo gyvenime jis gi palyginti labai anksti jau buvo pakilęs į tokią pakopą, nuo kurios tūlas arogantiškai didžiutuosi, kad "tų daktariukų ir profesorėlių man tuzinas kišenėj tilptų!"... Jis, priešingai, kiekvieną išsimokslinimą laikė didžia vertybe kaip asmeniui, taip ir visuomenei bei tautai, ir kiekviename tos vertybės siekiančiame ar jau pasiekusiame asmenyje, ypač jaunime ar nors bent kiek už save jaunesniame, matė stiprybės šaltinį tautos ateičiai.

Neteko girdėti Bačiūno, kritikuojančio Lietuvos himno žodžius "iš praeties tavo sūnūs te

stiprybę semia". Bet jo samprotavimai, sprendimai, veiksmai rodo, kad ta mūsų himno eilutė jo sąmonėj jau seniai ir greičiausia spontaniškai, be teorinių svarstymų, parafrazuota kitaip, būtent: "iš dabarties tavo sūnūs te stiprybę kuria", ir kuria kaip artimiausiai, taip ir tolesnei tautos ateičiai.

Sakyčiau, kad Juozui Bačiūnui apibūdinti geriausiai tiktų tautininko-ateitininko vardas, išvedant tuos žodžius iš tautos ateities sąvokos, ne iš jais pasivadiniusjų organizacijų vardų.

Taigi, štai kaip Juozas Bačiūnas metų metus vis-tykojo atgriebti kompensaciją iš gyvenimo: už sukliudymą jam pačiam padoriai apsišarvuoti mokslu, jis traukė, lenkė net stūmė nors keltą, nors keliolika, nors kelias dešimtis ar, jei galėtų, tai net šimtus kitų, kuriems tasai gyvenimas mokslo nepašyktėjo, kad tie kiti atiduotų prideramą savo intelektinio išprusimo naudmenų dalį. Ir atiduotų ne jam, ne Bačiūnui, o lietuvių bendruomenei, lietuvių tautai.

Kas Bačiūnui buvo ypač būdinga, tai kad jis be rezervų, sąlyktum net fatalistiškai pasitikėdavo (Nukeita 1 psl.)

Chicago Savings and Loan Association

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos

Certifikatai išduodami tūkstintimėmis. Mažiausia turi būti \$1,000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygėlių sąskaitų

NUOSIMČIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ IŠMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- Vacation Club
- Notary Public Service
- Sell & redeem U. S. Bonds
- College Bonus Savings
- Free community rooms for your organiz'n meetings
- Two large free park'g lots
- Home Mortgage Loans
- Pay all your family bills with our special money order checks
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Aš, kaip ūkininkas

(Atkelta iš 4 pusl.)

jo visa mūsų šviesuomenė, bent jau iki kokių labai ryškaus apylymo. Ypač tas pasitikėjimas jo buvo plačiai atviras jaunajai šviesuomeni. Užsimojimams, jei jaunimo, jam vis atrodė remtini be ilgų tardymų ir tyrinėjimų. Kai kartais tie užsimojimams iš šalies stebintiems net gana aiškiai atrodydavo labai abejotinos vertės, tai ir tokiais atvejais skeptikų patarimus neremti Bačiūnas dažniausiai atmesdavo. Leiskit, sakydavo, jiems perdegt, išmoks, kitą kartą geriau padarys... Neap kentė stagnacijos, o jaunimas jam buvo, tegu ir nebūtinai visai racionaliai veikianti, bet visada žadinanti, ledus laužianti, "seniams" nervus dirginanti, tad ir juos pajudėti verčianti jėga. "Ateitis jų, ne mūsų", dažnai sakydavo Bačiūnas, ir santykiuose su jaunimu negirdėdai iš jo graudenių "vaikeliai, darykit, kaip tėveliai daro". Todėl tuose jo santykiuose neatsirado plyšio tarp kartų, to garsaus "generation gap", kuriuo ir mūsų visuomenėje jau daugelis skundžiasi. To plyšio prieš jaunimą išvengti mas jį džiugino, ir kai jis, pats save traukdamas per dantį, pasivadindavo "nunokusių jaunuoliu", tai nors balso akcentas ir būdavo tyčia pabrėžtas pirmajame žodyje, "nunokęs", iš antrojo žodžio vis tiek kyško pasitenkinimo ir gal net pasididžiavimo gaida... Ir iš tikrųjų, perpus ar net triskart jaunesni tarpe Bačiūnas buvo priimtas, ir pats jau tėsi, kaip visiškai savas. Plyšys jam vietomis atsirado tarp jo ir dalies jo paties kartos... Tuo stebėjosi, kai kada net piktinosi, bet priėmė tai, kaip palyginti, ne taip jau svarbų nuostolį, kuriuo — nors ir be reikalo, nors ir nepagrįstai — betgi teko jam užsimokėti už palaikymą tilto į jaunimą.

1953-54 metai galėtų būti laikomi pradiniu Bačiūno naujųjų tiltų į jaunimą statybos laikotarpiu. Tada jo Tabor farmoje prasidėjo tai, kas išsivystė į Santarą, vėliau į Santarą-Šviesą. Bačiūno užsispjrimas išlupti kompensaciją iš gyvenimo — konkrečiau kalbant, tai iš Amerikos aukštųjų mokyklų — nebuvo utopija. Ir ta utopinė realybė jis mokėjo džiaugtis. Išoks, būdavo, ten pat į paskaitą, į diskusijas, čia vėl išbėgs tai virtuvėn, tai namo laikraščių ir laiškų peržiūrėt, o pakeliui kieme, ką nors sutikęs, sustos švytinčiu veidu, kartais ir padrėkusiomis akimis ir tars: "Žinai, labai linksma ant širdies".

Tačiau būtų tiesiog šmeižtas, jei kas sakytu, kad jo "linksnumas ant širdies" kildavo tik dėl to, kas "jo ūkyje" augo. Linksmino tą širdį ir visi kiti lietuvių sąjūdžiai, sambūriai, ypač jaunimo auklėjimosi telkiniai, kur jie bebūvo, kokiais vardais besivadino. Amerikoje pastaruoju metu ypatingai suaktualėjusiom integracijos idėjom Bačiūnas iš

esmės nebuvo priešingas, bet ir toli gražu ne entuziastas. Bet integracija lietuvių bendruomenėje — žinoma, ne kokiu kitu, o grynai lietuviybės pagrindu — buvo jo intensyviausia svajonė. Ir jis buvo aiškiai nepalankus, "ne-linksamas ant širdies" segregacijos tendencijoms lietuvių tarpe, vis tiek kokiu pagrindu tokia segregacija būtų kėsinamasi remti — pasaulėžiūros, politikos, amžiaus, Amerikoje įsikūrimo senuku, ar dar kokiu nors lietuvių nuo lietuvių skiriančiu požūriu.

Jo paties susiintegravimas su jaunimu ne tik nesiribojo tuo, kas darėsi jo pastogė, bet nesiribojo ir vien jaunimu. Su šimtuosimintiniu integraciniu nusi-teikimu jis pasitiko ir visą naujosios mūsų imigracijos bangą. Čia jis optimistiškai, net per daug optimistiškai matė visų pirma daugybę išsimokslinusių ir grynai lietuviškoje aplinkoje išaugusių tautiečių. Jam čia irgi vaide-nosi ne kas kita, kaip naujas tur-tingas stiprybės šaltinis lietuvi-bei dabar ir ateityje. Kai dauge-liui Amerikos lietuvių veikėjų at-rodė visiškai natūralu ir suprantama sušleptą ir iš vargo ištrauk-tą naująją ateiviją visų pirma "susodinti į atskirą lyg ir paren-giamąją klasę", kad kurį laiką "pasimokyty Amerikos demokra-tijos" ir "prisižiūrėtu, kaip čia lie-tuvių dirbama lietuviybės labui", Bačiūnas buvo pirmas tarp tų ga-na nedaugelio Amerikos lietu-vių, kurie iš karto sutapo su nau-jąją ateivija, kaip savas su sa-vaivais. Ir apie visą naująją ateivi-ją, kaip ir apie jaunimą, Bačiū-nas iš pat pradžių nusprendė — neužmirškim, kad po neilgo lai-ko vis tiek jų rankose bus visi mūsų veikimai... Ir šventai tikė-jo, kad viskas bus gerai, tikriaus-iai net geriau, negu buvo. Deja, tas optimizmas jam pasiteisino gerokai mažiau nei šimtu pro-centu...

Bačiūno dėmesio kryptimas vis daugiau į ateitį, negu į praeitį, bene anksčiausiai iš visų Ameri-kos lietuvių veikėjų patraukė jį dėtis ir prie lietuvių bendruome-nės idėjos gyvėdinimo išėivijoj, taip pat ir šiame krašte. Ir tą idėją jis sutiko su pilnu pasitikė-jimu, be rezervų. O tai buvo bū-tent tuo metu, kai kone visi čio-nykštės lietuvių visuomenės šu-lai į tą, anot jų, importinę idė-ją žvelgė įtarimų šeriais pasišiau-šę, ir kai net paties Bačiūno ar-timiausi bendradarbiai ir bičiū-liai, jų tarpe ir Antanas Ols, pa-siliko tik skeptiško nesipriešini-mo pozicijoj.

Būtų visiškai klaidinga iliuzija manyti, kad Juozas Bačiūnas taip optimistiškai stoji bendruo-menės idėjos rėmėjų frontan to-dėl, kad, tarytum, būtų buvęs perkandęs iškilmingą Lietuvių

Chartos frazeologiją arba būtų perprates painius bendruomenės su Vliku ar Taryba funkcijomis pasidalinimo formulavimus ir jų implikacijas. Apie tuos dalykus išsitarėdavo, kad tai mokyty rabinų mįslės ir tik jie žino, kam tų mįslių reikia... Jam pakako bačiūniškai ūkininkiško žvilgterėjimo į pačią tos idėjos esmę, ir jo išvada buvo paprasta, — štai organizacija, kuri, jeigu laiku ir gerai susitupėty, galėtų išlikti net ir tada, kai visi vlikai, tarybos ir partijos bus jau "Dievui dušią atidavę"... Taigi ir čia — žvilgnis į ateitį. Ir kas jam visų pirma rūpėjo, tai kad bendruomenės organizacija suspėty susitupėti ir savo rolę išmokyty pirma, negu pasijus jau pasilikusi viena. Sakydavo, jeigu nesutisu-pės, neišmoks, tai "pirma kitų kojas pakratys"...

Remdamasis ir verslininko ir visuomenės veikėjo patyrimu, prieš pirmąjį PLB seimą tiesiog įnirtingais žingsniais žygiuoda-mas ten ir atgal iš vieno savo farmos galo į kitą, dėstė man, ir-gi priverstam pagreitinti žings-nius, kad tik finansiškai stipri bendruomenės organizacija gali suvaidinti jai priderantį vaidme-nį. Jo vidaus degimo variklis ta-me pasivaikščiojime ne tik neap-rimo, bet tarytum dar labiau iš-i-bėgėjo, taip, kad jis, lyg kažin ko vejamas, tuojau pat sėdo prie ma-šinėlės ir ėmė rašyti seimui me-morandumą, planą, kaip turėtų būti teikiamos lėšos bendruome-nės organizacijai.

Rodos, tame plane nebuvo pre-ciziško visų smulkmenų numa-tymo ir suderinimo, bet ne tai buvo to plano nesėkmės priežas-tis. Bačiūno mintys neprasiveržė pro tenai vyravusią kitokių susi-domėjimų atmosferą.

Pačioje esmėje tasai Bačiūno planas buvo gerokai neortodok-siškas. Jame buvo beveik atviro maištavimo prieš esamą lėšų telkimo tvarką, ar gal greičiau netvarką. Ten buvo mintis, dėl kurios ir dabar tebesiaučia aud-ros audrelės viršum Bendruome-nės organizacijos galvos. Buvo atvirai pasakyta, kad visų lietu-vių sudedamomis lėšomis beveik išimtinai maitinama tik, taip va-dinamoji, politinė akcija, kuri, tarp kita ko, ne visada įtikina savo tikslingumu. Buvo pasaky-ta, kad bendruomenės organiza-cijai, išpareigojančiai vykdyti ne mažesnės, ateičiai — vis tai atei-čiai! — gal net didesnės svarbos uždavinius, privalu skirti ne mū-sų visų sudėty lėšų nuobiras, o visiškai atitinkamą dalį. Nesulė Bačiūnas lėšas iš politinių veiks-nių atimti, bet siūlė atimti iš jų lėšų naudojimo monopolį. Ne-būtinai tais žodžiais šitai buvo pasakyta, bet tokia mintis tame plane buvo.

Išvyko Bačiūnas į tą seimą ku-pinas optimistiško tikėjimo, kad pasiseks suraginti bendruomenės organizaciją ryžtis išbristi iš klampaus takelio į kietai išgrįs-tą vieškelį. O grįžo karčiai nusi-vylęs. Seimo rengėjai jo plano svarstymo dienotvarkėn neįtrau-kė. Leido vieno posėdžio gale, lyg įsibrovusiam ir sunkiai atsi-

J. ir M. Bačiūnai sutinkami su gėlėmis Buenos Aires lietuvių. Iš kairės į dešinę: ALOST pirm. J. Čikštas, Liet. Bendr. pirm. Ig. Padvalskis, "A. L. Balsas" leidėjas Pr. Ožinskas, V. Survilienė, O. Ožinskienė, M. Balčiūniene, M. Čikštaitė ir M. Kanėauskienė. Nuotr. L. Kanėausko

kratomam pašaliečiui, išdėstyti savo plano mintį, leido išdėlioti nuorašus ant kėdžių, bet šeimi-ninkai, kas skubėjo pietaut, kas tartis dėl partijų ir ideologijų re-prezentantų proporcijos būsimoj PLB valdyboj, ir Bačiūno kelta-

sis, jo manymu, gyvybinis reika-las liko tik pusiau išgirstas ir ten pat totališkai užmirštas.

O vis dėlto Bačiūno dėmesys ir po tokio, galima sakyti, aki-

brokšto neatitrūko nuo Bendruo-menės. Praėjo penkeri metai, ar-tėjo antrasis — Toronto — PLB seimas. Profesionalai politikai ė-mė dairytis naujo pirmininko Pasaulio Lietuvių Bendruome-nei. Buvau tada Jungtinių A-

merikos Valstybių Lietuvių Bendruomenės centro valdyboj. Čia subruzdimas buvo juntamas bene stipriau, nei kur kitur. Kar-tą užsiminiau Bačiūnui, gal kan-didatuoty į pirmininkus. Tapau iš karto atremtas į tolesnes kal-bas nesileidžiančiu NE. O parti-jos rikiavo jėgas. Prieš pat seimą atvyko Farmon tautininkų sro-vės atstovai ir kalbino Bačiūną kandidatuoti.

Jiems geriau pavyko kaip man: vietoj pirmykščio griežto NE at-sirado viltingas. GAL BŪT. Su-minkštino Bačiūną tų pasiunti-nių gerai parinktas masalas, kur-is Bačiūnui visada buvo patrauk-lus: lietuvių vienijimas — inte-gracija. Kalbėjo jį ne tik apie srovių, partijų, bet ir apie kar-tų — prieškarinės ir naujosios a-teivijos vienijimą. Šiam tikslui Bačiūnas ne tik pats subjektyviai jautėsi, bet ir daugumo kitų bu-vo objektyviai pripažįstamas, kaip geras, tinkamas, daugelio a-kyse netgi tobulas.

Nepaisant iš Bačiūno išgauto GAL BŪT, įvairiose vietovėse tebebuvo linksnuojama eilė ir kitų vardu, kaip galimų kan-didatų į PLB pirmininkus. Bačiū-no apsisprendimą kandidatuoti (Nukelta į 8 psl.)

ANNOUNCING NEW HIGHER INTEREST ON SAVINGS

6% PER ANNUM

ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$5,000. OR MORE, 2 YEAR MATURITY

5³/₄% PER ANNUM

ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$1,000. OR MORE, 1 YEAR MATURITY

5¹/₄% PER ANNUM

ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$1,000. OR MORE, 6 MONTH MATURITY

5¹/₄% PER ANNUM

90 DAY NOTICE GOLD EAGLE PASSBOOK ACCOUNT \$50.00 MINIMUM

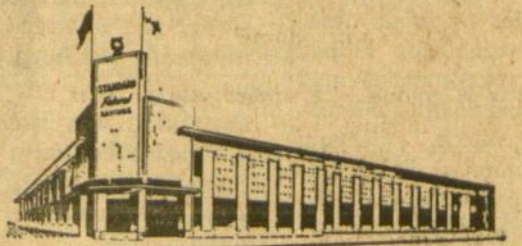
5% PER ANNUM

REGULAR PASSBOOK ACCOUNT

Interest is compounded daily and paid quarterly on all accounts. Standard Federal pays the highest legal rate of interest on all savings. Deposits received by the 10th of any month earn from the first of that month. Deferred Income Certificates are available at rates of 6%, 5³/₄%, and 5¹/₄%.

PASSBOOK AND CERTIFICATE SAVINGS INSURED TO \$20,000

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
ASSETS OVER \$141,000,000 RESERVES OVER \$12,400,000 (more than twice legal requirements)

4192 Archer at Sacramento, Chicago, Illinois 60632, Phone:

HOURS: Mon., Thurs. 9 a.m.-8 p.m. Tues., Fri. 9 a.m.-4 p.m. Sat. 9 a.m.-12 noon Wed.- no business transacted

J. Bačiūnas, vizito Pietų Amerikoje metu, atsisveikina su Montevideo lietuviams.

Muzikologijos archyvo jubiliejiniai metai

ST. SLIZYS

1920-tieji metai yra laikytini Lietuvos Muzikologijos Archyvo užuomazga, kai dar jaunas ir pilnas energijos profesorius — muzikologas Juozas Zilevičius grįžo Lietuvon iš Petrapilio, atsiveždamas kartu keletą dėžių muzikologinės medžiagos, surinktos studijų laikais Petrapilyje. Pradžioje apsigyvenęs Kaune, prof. J. Zilevičius įsijungė į muzikinę veiklą, ir todėl nebuvo pakankamai laiko muzikologiniams reikalams skirti. Tik po ketverių metų, profesoriaudamas Klaipėdos Muzikos konservatorijoje, vėl pradėjo rinkti muzikologinę medžiagą, įjungdamas darbai ir studentus, kurie vasaros atostogų metu rinko muzikos instrumentus, surašė jų metriką, užrašė grojamas ir dainuojamas melodijas ir t.t.

Vos kelerių metų laikotarpyje jau buvo surinkta iki 300 liaudies muzikos instrumentų, iš kurių pažymėtini yra nuo Švenčionių Labanoro dūda, Biržų apylinkės „manikarka“, eilė trimių komplektų, skudučių, ragelių ir kt. Klaipėdoje savo bute prof. J. Zilevičius buvo atidavęs net pastovią liaudies muzikos instrumentų parodą, kuri susilaukė gana daug lankytojų. Ta paroda kurį laiką buvo išstatyta Tauragėje ir Kaune.

1929 metais prof. J. Zilevičius išvyko į JAV, numatydamas Amerikoje pasilikti trejus metus, per kuriuos tikėjosi surinkti pakankamai muzikologinės medžiagos Lietuvai. JAV užtruko ilgiau, nes čia pasirodė esanti plati dirva muzikologinei medžiagai kaupti. Buvo numatyta grįžti Lietuvon, tačiau prasidėjęs karas privertė prof. J. Zilevičių ir toliau pasilikti JAV.

Prof. J. Zilevičius, norėdamas užtikrinti archyvo ateitį, padovanojo jį laisvai nepriklausomai Lietuvai, kurį perėmė Lietuvos generalinis konsulas dr. P. Daužvardis, o patalpas davė tėvai jėzuitai. Archyvo perdavimas ir atidarymas įvyko 1960 m. spalio 5 d. Nuo to laiko archyvui buvo duotas toks vardas: „Juozas Zilevičiaus Lietuvos muzikologijos archyvas“.

Archyvo palaikymui, jo išplėtimui sudaryta kuratorija, kurioje įeina gen. konsulas dr. P. Daužvardis, kom. kun. Br. Markaitis, prof. Vl. Jakubėnas, muz. J. Bertulis (mireš), muz. A. Skridulis, V. Šimkus, lituanistas ir muz. J. Kreivėnas, J. Narukynas ir kompozitorius ir muzikologas prof. J. Zilevičius.

Dabar archyvas turi septynis pagrindinius skyrius, kurie savo ruožtu turi visą eilę poskyrių. Pagrindiniai skyriai yra šie: 1. Amerikos lietuviai muzikos garsuose, 2. muzikų vardynas, 3. spausdintos gaidos, rankraščiai, fotostatai, gaidų nuotraukos, 4. Lietuva po 1940 metų, 5. mišri muzikologija, 6. pagalbinė muzikologija ir 7. plokštelės, magnetofoninės juostelės, popieriniai pianolių voleliai. Šitame aprašyme ir neįmanoma viską detaliau apibūdinti, bet reikia pačiam aplankyti ir pamatyti kokios idios ir vertingos Lietuvai medžiagos čia yra sukaupta.

Muzikologijos aukso jubiliejaus metai tebūna archyvo susidomėjimo metais. Atvykę Chicago, jausmike kiekvienas pareiškė archyvą aplankyti ir jį paremti bei pasirašyti Garbės knygoje, tuo palengvinsime darbą pasiūkiojusiems darbininkams, kurie be reklamos tyliai ir ramiai dirba istorinės vertės darbą. Būtų gražu ir labai solidarai, kad organizacijos bei meno sambūriai ir draugijos iš 1970 metų muzikinių parengimų pelno tam tikrą nušimtį skirtų Muzikologijos archyvui. Ir dar gražiau, jei kiekviena lietuvių kolonija 1970 metais suorganizuotų bent po vieną parengimą, kurio tikslas būtų paremti mūsų vienintelį Muzikologijos archyvą jo aukso jubiliejaus proga.

Trims muzikams susitikus. Iš kairės į dešinę: prof. J. Zilevičius, R. Byanskas ir Faustas Strolia.

dialogo, negali nepajusti Visconti gilias įsijautimo filme. Gir-dime: „Vokietija yra tvarkingiausias kraštas pasaulyje... Nieka-d nebus kitos Vokietijos, kaip tik šita (nacių)... Vokietijos vi-dinė santvarka yra mūsų, o ne li-kusio pasaulio reikalas...“ O kas gali nebeatsiminti (ypač Klaipėdos krašte gyvenę ar au-gusieji) nacizmo ideologija per-sisunkusių dainų, žiauriai ateiti laisvę mylinčioms tautos prana-šaujančių (filme dainuojamų vokiečių kalba):

Wir werden weiter marschieren
Bis alles zusammen faellt.
Heute gehoert uns Deutschland
Und morgen die ganze Welt.

(Mes žygiuosime vis tolyn,
Kol viskas aplinkui grius.
Šiandien mums priklauso Vokietija,
Rytoj visas pasaulis mūs bus.)
Von Essenbeck — gal labiau-siai supuvusi giminė nuo Bor-džijų laikų. Trys jų generacijos po vienu stogu skiriasi savo pa-žiūromis: vieni pritaria naujai

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Rankomis išplaustyti paveikslų rėmai—pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai—metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROVEHILL 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r.—7 v. v., šešt. 7 v. r.—3 v. p. p.
Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

derich (Dirk Bogarde) yra remiamas kaip kūrėjas šeimoms narių, jam pareiškus norą vadovauti jų didžiulei amunicijos imonei. Našlaujanti baronaitė Sofija von Essenbeck (Ingrid Thulin) remia labiau savo meilužį Friederich, negu sūnų Martyną, kaip logišką įpėdinį stambios firmos prezidento kėdėn.

Martynas, suvaidintas jaunatviškos patrauklios išvaizdos naujoko Helmut Berger su nepaprastai niuansu apimtimi, atvaizduojant moralinį iškrypėlį, nervingą tipą, seksualinį degeneratą ir visais atžvilgiais išsigimėlį, iškilusį į nacių pareigūną, yra filmo „The Damned“ raiški centrinė figūra.

Dirk Bogarde, Igrid Thulin ir Helmut Berger (filme) yra nepaprastai šaunūs. Paskutinioji vestuvių scena yra puikūs patvyzdys.

Toji scena, atrodo, pasiekia aukščiausio sensacingumo punkto, kurio Visconti siekė per visą filmą. Žiūrovas stebi įtemptai karštingai šoki vienos šeimos, einančios prie visiško savęs sunaikinimo. Alegoriškai mes stebime ir pačios tautos susinaikinimą.

Visconti užtarnauta neapykanta nacizmui jaučiasi net tokiose smulkmenose, kurios ne visai atitinka tikrovę: Hitleris (por trete ant sienos) vaizduojamas plika kakta, o ne su žinomu jo plaukų kuokštu ant kaktos), o jau atvykstant pas savo sėbrus yra storas, žilstas ir pagyvenęs vyras, nelabai panašus į Hitlerį.

Ir nors Visconti yra pasmerktas dabartinėje Vokietijoje už filmo pastatymą, tačiau jis pasireiškia kaip klasiško kinematografiško stiliaus ir turinio meistras.

Remkite „Draugą“.

• Antanas Biliūnas, rašytojo Jono Biliūno brolio sūnus, sausio 16-d. mirė Vilniuje, sulaukęs 60 m. amžiaus. Nepriklausomybės metais keliolika metų Ukmergės žydų gimnazijoje dėstė lietuvių kalbą. Bendradarbiavo „Aušrinėje“, „Kultūroje“, „Lietuvos Žiniose“, „Trečiame Fronte“, „Prošvaistėse“ ir kitur. 1935 m. buvo išleides eilėraščių rinkinį „Išpažintis Lietuvai“. Kurį laiką bu-

VALENTINO DIENA — VASARIO 14

Puikios kortelės — paprastos arba su sentimentaliais įrašais draugams, mylimosioms, giminėms, mokytojams, seselėms ir kt. **Nuo 5 ct. iki \$1.50**

Medžiaga iš kurios patys padarysite pakelius — VALENTINAS vaikams ir NORCROSS-RUST CRAFT kortelės.

DENNISON GAMINIAI ISDEKORAVIMUI * SEALS * KREPE POPIERIS ir kitoki įvairūs papuošimai tinkami VALENTINE proga padovanoti.

Mes aptarnaujame jau 45 metus

IAMA STATIONERS

“THE SHOP U-NEED” “THE SHOP U-NEEK”

6305-07 So. Kedzie Tel. PR 6-9102

Dovanos, Kortelės, Knygos, Rašt. Reikmenys ir Dennison Prekės

LUIZ AUTO REPAIR

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAZYMO DARBAI

Atliekami fikslai ir nebrangiai.

Savininkas Aloyzas A. Kunikas

NAUJAI PERTVARKYTAS

DIAMOND HEAD

RESTORANAS & LOUNGE

PASICLO JUMS DIDELĮ PASIRINKIMĄ AMERIKIETIŠKŲ VALGIŲ

O JEIGU JUMS PATINKA EGZOTIŠKI VALGIAI, pasirinkite JAPONIŠKĄ MENIU.

Tropikiniai gėrimai — mūsų specialybė

Padavėjos apsirėnę „kūono“ rūbais

Jums ir jūsų draugams čia patiks sustoti prieš ar po teatro.

Priešpiečiai (LUNCH) duodami nuo 11 val. ryto.

Šeštadieniais atdara 4 v. popiet. Sekmadieniais 12 val. diena

Pirmadieniais uždaryta. Dėl rezervacijų — TELEFONUOKITE 925-1678

Diamond Head

RESTAURANT & LOUNGE

3321 WEST COLUMBUS AVE. (Arti 79th ir Kedzie Ave.)

Savininkas Edmundas Mačiulis

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbkliai

- BERNINA
- NECCHI
- ELNA
- VIKING
- PFAFF
- SINGER

- ELECTROLUX
- HOOVER
- EUREKA
- KIRBY
- ROYAL
- IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisyame mašinas, dulkių siurbklus prieinamomis kainomis ir sąlygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY

A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners

4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702

Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

FILMŲ VAIRUMAI

“Pasmerktieji” užbaigia nacių mitą

STASĖ SEMENIENE

Luchino Visconti surežisuotas spalvotasis filmas „The Damned“, perkrauta ir išpūsta drama apie nacizmo kilimą Vokietijoje, yra, iš tikrųjų, niūriai sensacin-ga pramoga.

Įvertintas x (tikta subrendusiai publikai, vyresnei kaip 16 m.), filme atvaizduojami moraliniai iškrypimai, žmogžudystė ir nužudymai iš pasalu, išdavimas, vaikų užkabinėjimai ir kitos nedorybės taip grafiškai ir smulkmėniškai, kas ligi šiol vargu ar buvo matyta amerikiečių ekrane.

Stebėdami režisieriaus Visconti 1933-4 m. Vokietija, ne vienas susigundys išsireikšti: „Ar mes nesame to viso jau syki matę?“ Ir iš dalies tai būtų tiesa. Stebinti plieno dinastijos kilimą ir žlugimą, bet koks panašumas tarp filme vaizduojamų kilmingųjų von Essenbeck, galingųjų vokiečių amunicijos industrijos šulų, ir Krupp šeimos yra greičiausiai tyčia padarytas.

Benagrindė maištavima, suirima ir smurtiška jėga, naudojama von Essenbeck šeimos, lenktyniaujančiai kovojančios dėl vadovavimo plieno fabrikuo-

tarpu vyko Vokietijoje, kai Hitleris, kariuomenė ir slaptoji policija kovojo dėl tautos vadovavimo.

Tačiau šitoks palyginimas tarp šeimos ir tautos yra šimteriopai padaugintas; Visconti padarė šį filmą per daug perkrauta. Tarp pagrindinių rėmų — sūnų, vaikaičių, pusbrolių ir dėdžių, kovojančių dėl plieno fabriko kontrolės, Visconti pridėjo dar homoseksualizmą, iškrypimus su vaikais, jauno vyruko savo motinos prievartavimą, išdavimą, žmogžudystes ir t. t. To jau per daug.

Betgi reikia pripažinti, kad Visconti pastatė atmintiną filmą, kuris, pagaliau, naikina paskutinį mitą, kad vokiečiai nežinojo ir nesuprato, kas buvo jiems daroma.

Kas atsitiko von Essenbeck šeimai, sugadintai kartu kartoms negailestingai valdant, yra, simboliškai, kas atsitiko Vokietijai Hitlerio įtakoję.

Visconti, italas - patriotas, negalėjo pamiršti ir savo tautos Mussolinio fašizmo, ištikimo partnerio Hitlerio nusikaltimųuo-

KULTŪRINĖ KRONIKA

Aldonos Stempuzienės dainų ir arijų recitalis

Nuo šešiolikto šimto iki mūsų dienų — toliau plati vokalinės muzikos kūrėjų sąrašas. Aldonos Stempuzienės pasirinkta ši sekma: (vasario 1 d.) 4 val. popiet. JAV centro, Chicagoje, įvyksta dainų recitalyje. Scelstė be kita ko, dainuos retai girdomas arijas iš C. Monteverdi operų, kurios buvo sukurtos 16to šimtmečio pradžioje. Atliks arijas ir iš G. Rossini "La Cenerentola", iš G. Donizetti "Anna Bolena", iš A. Ponchielli "La Gioconda" o taipgi ir iš šiemet Chicago

Lietuvių operos satomos G. Verdi "L'kimo galios".

Iš lietuvių kompozitorių scelstė pasirinko K. V. Banaičio, VI. Jakubėno, J. Švedo ir V. Montvilos kūrinius.

Pats recitalis kuriam akompanuos Darius Lapinekas, bus pradėtas W. A. Mozarto "Alleluja" iš "Exsultate, jubilate".

Chicago lietuvių kolonijai toks koncertas - recitalis yra puiki ir nepraleistina šio sezono dovana.

Recitali globoja ateitininkų meno draugija "Šatrija".

Dailininkas Leonas Urbonas, gyvenantis Amerikoje ir tenyktėje dailės sėkmę bei besireiškiantis, vasario mėnesį atvyksta į Jungtines Amerikos Valstybes ir Kanada. Dailininkas čia šiaurėje Amerikoje surengs visą savo parodą. Kaip žinome, prieš keletą metų tokios jo parodos įvykė šiuo kraštu galerijose turėjo nemažą pasisekimą. Tad jam iš anksto yra žingeidu, ka Leonas Urbonas parodys šiemet?

Naujieji, 1970-ji metai, okup. Lietuvos miestuose buvo sukurti su tradiciniais Verdi operos "Traviata" spektakliais. Ši opera buvo suvaidinta ne tik Vilniaus operos-baletų teatre, bet ir Kauno muzikiniame teatre.

Filharmonijos salėje buvo grojami J. Strausso valsai, gi Vilniaus katedroje, okupanto paverstoje paveikslų galerija ir koncertų vieta, naujų metų išvakarėse įvyko 500-sis kamerinio orkestro koncertas. Priežvakių šviesos buvo išpildyta Haydno "Atsisveikinimo simfonija". (E.)

A. Morkus (Markevičius), iš JAV grįžęs į Lietuvą ir ten 1967 m. miręs, okupacinio režimo vertinamas. Tokia peršasi išvada, patyrus, kad Vilniuje išleistas rinkinys A. Morkaus straipsnių, savo metu, dar prieš jam

sugrįžus į Lietuvą, atspausdintu Chicago "Vilnius" laikraštyje. Straipsniai išleisti atskira knyga, pavadinta "Taip man atrodo". Dabar skelbiama, kad knyga "su įdomumu perskaitys kiekvienas, besidomintis J. Valtijū, taip pat ir šios šalies lietuvių gyvenimu" (pgl. "Tiesa", nr. 300, 1969).

Iš tikrųjų, Morkaus — Markevičiaus straipsniuose JAV ar lietuvių gyvenimas pavaizduotas šališkai, su gera propagandos doze. (E.)

Lietuvos valst. konservatorija 1969 m. paminėjo 20 m. sukaktį. Ta proga apie šią aukštąją mokyklą kiek žinių suteikė jos redaktorius, prof. Jurgis Karnavičius. ("Tiesa", nr. 302, 1969).

Iš tikrųjų, Konservatorija Kaune buvo įsteigta 1933 m. (iš buvusios Kauno muzikos mokyklos), gi 1945 m. ir Vilniuje. Tik jas sujungus, 1949 metais, gimė dabartinė konservatorija.

Pradžioje konservatorijoje buvo 240 studentų. Mokykla vis augo: 1952 m. buvo atidaryta aktorius meistriskumo katedra, vėliau pradėjo veikti mokomasis teatras, pradėti ruošti ir vargonininkai, gi nuo 1969 m. — ir simfoninio orkestro dirigentai.

Šiuo metu konservatorijoje yra du fakultetai su 16 katedrų, mokosi per 720 studentų. Šiais mokslo metais numatyta išleisti 100

Po žiemos dangumi...

Nuotr. V. Maželio

muzikos specialistų, gi iš viso šią konservatoriją yra baigę daugiau kaip 1000 studentų.

Mokykloje yra 11 profesorių ir 22 docentai. Pasirodo, profesorių tarpe — didžioji dalis, tai nepr. Lietuvos muzikos auklėtiniai bei muzikos veteranai, pvz. profesoriai J. Gaudrimas, J. Ciurlionytė, A. Staškevičiūtė, A. Sodeika, E. Balsys, B. Dvarionas, St. Vainiūnas, A. Račiūnas, J. Švedas, K. Kaveckas, J. Karosas, P. Berkavičius ir kt.

Šiais, Lenino gimimo metais, žinoma, ir Vilniaus konservatorija turės pasirodyti su savo įnašu — bus specialūs "renginiai" ir jų Leninui bus skirta dauguma... Karnavičius bent pasiguo- dės: tie renginiai busia "meniški, įdomūs". (E.)

Kaune, 1969 m. pabaigoje, atidarytas, šalia M.K. Ciurlionio dailės muziejaus, specialus priestatas Ciurlionio kūriniams eksponuoti. Naujos galerijos projek-

to autorius yra architektas F. Vitas, plotas gi sudaro 1125 kv. metrus.

Naujoji galerija, trijuose aukštuose, iš viso eksponuota 120 lietuvių dailininkų darbų. Režiminė spauda nurodo, kad naujoje galerijoje įvesta "automatinė oro kondicionavimo aparatūra ir kūrinių apsaugoti nuo jiems pradžingų ultravioletinių ir ultraraudonųjų spindulių". (E.)

Rašytojo Algirdo Landsbergio paskaitos Amerikos universitetuose. Šitas vienas ryškiųjų mūsų vidurinėsios kartos autorių, kurio drama "Penki stulpai turgaus aikštėje" tik ką buvo su pasisekimu pastatyti Jaunimo teatro Chicagoje, pastaruoju laiku

buvo pakviestas visos eilės universitetų bei aukštesniųjų mokyklų skaityti paskaitų įvairiomis literatūrinėmis temomis.

Be kita ko, sausio mėn. Alg. Landsbergis aplankė eilę universitetų ir gimnazijų "didžiųjų ežerų srityje". Wisconsin universitete (Green Bay) sausio 15 d. jis kalbėjo apie "Azijos dramą ir teatrą" ir sausio 16 d. apie "Azijos scenos įtaką Vakarų teatrui". Keliose Detroito gimnazijose sausio 19-20 d. jo tema lietė jauno rašytojo problemas aplamai. Sausio 21 d. Landsbergis skaitė paskaitas Illinois universitete — "Konfrontacijos avangardo teatre" ir Chicago universitete — "Tautosaka ir modernizmas Rytų Europos literatūroje". Pastarosiose paskaitose apsilankė ir būrelis Chicago lietuvių.

Antanui Sodeikai, žinomam solistui ir muzikos profesoriui, neseniai suėjo 80 metų amžiaus. Pirmuosius scenos žingsnius jis pradėjo Chicagoje, vėliau baigė Miko Petrausko įsteigtus ir vedamus muzikos kursus Bostone. 1920 m. grįžo į nepriklausomą Lietuvą ir įsijungė į kuriamą Valsybės teatro veiklą, dalyvaudamas visoje eilėje operų pastatymų. Vėliau dirbo operos — baleto teatre, o nuo 1945 m. dėstė konservatorijoje. Šiuo metu A. Sodeika yra pensininkas ir gyvena okup. Lietuvoje.

Jono Basanavičiaus lietuviškų pasakų rinkinys vaikams neseniai išleistas Vilniuje. 323 psl., tiražas — 25,000 egz.

Tarptautinių žodžių žodyno II laida šiomis dienomis išleista Vilniuje. (I laida buvo išleista 1951 m.). Iš tiesų tai yra vieno didesnio rusiško tarptautinių žodžių žodyno vertimas, su nedideliais papildymais. Vertimo darbą atliko Ch. Lemchenas. Aiškinama apie 50,000 tarptautinių žodžių, tačiau pasigendama daugelio, kuriuos lietuvių vartoja. Knyga išleista 40,000 egz. tiražu.

MOVING
Perkrauste baldus iš arti ir toli.
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

1970 Plymouth - Duster

Plymouth Valiant Duster 2-Door Coupe
Kaina nuo \$1,995.00
25 mylias su vienu galionu
PLYMOUTH, VALIANT-BARRACUDA, ROAD RUNNER, GTX, FURY — DUSTER
BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 ARCHER AVENUE — PHONE VI 7-1515

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pav.
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

A. VILIMAS
MOVING
Apdraustas perkraustymas įvairių statumų
323 WEST 34th PLACE
Telef. FRontier 6-1882

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNOS (LACKAWICZ) 424 W. 69th Street 3514 W. 23rd Place Tel. REpublic 7-1213 Tel. VIRginia 7-6672	POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911
PETRAS BIELIONAS 4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572	JURGIS F. RUDMIN 3319 S. Lituanica Ave. Tel. YA 7-1138-1139
ANTANAS M. PHILLIPS 3307 S. Lituanica Ave. Tel. YARds 7-3401	VASAITIS - BUTKUS 1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vienų Mėn. tu Certificate saskaitas Minimum \$5,000.00
Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo saskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAID IR KETVIRTAD. 9 V. P. IKI 9 V. P.
ANTRAD. IR PENKTAD. 9 V. P. IKI 5 V. P.
SEBETAI 9 V. P. IKI 5 V. P.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
KYN. MODERNISKOS KOPYLYCIOS
2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESI OG NUO MR. NELSON Savininko
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklų Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

EUDEIKIS
Laidotuvių Direktorai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Trys Moderniškos Kopyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 1741-2

EARN **5 1/4%** PER ANNUM ON \$1000 INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.
A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 3/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.
Savings In by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL
Savings and Loan Association of Chicago
Assets over \$141,500,000.00 - Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter Federal Supervision Justin Mackiewicz, President
4192 Archer Avenue at Sacramento Chicago, Illinois 60632 VI 7-1140
HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-3 P.M. Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. Sat. 9 A.M.-12 Noon
Wed. No Business Transacted

Aš, kaip ūkininkas

(Atkelta iš 5 pusl.)

galutinai nulėmė ne minėtoji visokio lietuvių vienijimo perspektyva, o stulkelėjimas, atėjęs indiskrecijos keliu iš Toronto. Iš ten prasisunkusi žinia, pasiekusi Farmą beveik seimo išvakarėse, sakė, kad Toronte esą pasiryžta "išlaikyti valdžią", bet kokia kaina. Į tą kainą įeinąs ir pašnabždomis sklaidžiamas postulas, kad Bačiūnas negalys būti PLB pirmininku, kadangi esąs masonas...

Būdamas kristalino tyrumo tolerantis religijū, ideologijū, tautybių ir kartų santykiuose, Bačiūnas, tą išgirdęs, perpyko rai diškiausia to žodžio prasme, ir ten pat, atsikusį ir mane, gretimai bestovintį, kaip kalto atkalė: AŠ KANDIDATUOJU, PRADEK RIKIUOT BALSUS!

Toronto seimas davė Pasaulio Lietuvių Bendruomenei naują pirmininką, Juozą Bačiūną. Rodos visi pakankamai žinom faktų, patvirtinančių, kad tai būta laimingos dienos Lietuvių Bendruomenei.

Ryškiausias Bačiūno "viešpatavimo" nuopelnas Bendruomenėje greičiausia bus buvęs paskirytų kraštų lietuvių bendruomenių suartinimas. Jis pats kiekvieną pasisekimu ta linkme labiausiai gerėdavosi. Buvo pasiryžęs "atrasti užmirštuosius" ir jiems įrodyti, kad jie iš tikrųjų nėra pamiršti. Įrodinėjo tokiomis dalykais, kaip sportininkų, menininkų kelionės, Jaunimo kongresas. Ir pats aplankė beveik visas Pasaulio Lietuvių Bendruomenes, pats atradinėjo užmirštuosius.

Pats stambiausias iš tų jo radinių, be abejo, buvo Australijos lietuvių bendruomenė. Ne tik jos organizacija, o visa bendruomenė, apie 10 tūkstančių lietuvių, vien naujų išievių. Jei naujoji mūsų ateivija tam pačiam Bačiūnui ilgainiui paaiškėjo besanti ne visiškai tokia skaišti ir nedėmėta, kokią iš pradžių buvo išsižiūrėjęs savo optimistiškoji vizija, tai vienalytė Australijos lietuvių bendruomenė (praktiškai neradusi tenai senosios ateivių kartos) savo įsikūrimu, susitvarkymu ir gyvu lietuviškumu atsišlovė jo akyse lyg tobulas įsikūnijimas svajonės apie tai, kokia turėtų būti lietuvių bendruomenė, kad galėtum ramiai žvelgti į ateitį, nesibaikindamas dėl lietuvių būtybės išlikimo. Tiesa, pradžioje Bačiūnas atrado tą bendruomenę labai susipykusią, suskilusią į dvi, savo tarpe beveik nesikalbančias, puses. Bačiūnas čia nemažai prisidėjo prie sutaikymo, o kai jie tenai maždaug pakenčiamai susitaikė, Bačiūnas pasiūlyto visiškai išimylėjęs tą bendruomenę. Net trečiajame PLB seime pavadino ją savo "rudeni-ne meile"...

Su Australija, palyginti, gana gerai sekėsi. Kiek blogiau buvo su pirmąja meile, su jaunimu. Dėl tos meilės Bačiūnui teko patirti net gerokai kartumų. Mat, Bačiūnas nemobilizavo jaunimo taip, kaip tai buvo įprasta Lietuvoje visų srovių veikėjų. Jis netempė jaunimo savo priežiūron už skvernų, nesikėsino mokyti kokių programų, bet, — kalbant kiek alegoriškai — pastebėjęs kelio lika vešlių, jaunų, aiškiai lietuviškai nusiteikusių daigų, atitvėrė savo ūkyje kuklų šiltadaržį, pabėrė šiek tiek trąšos, kiek palaistė ir pasiūlė: ateikit, jeigu jums tinka, ir aukit. Tai ne tradicinis auklėjimas su griežtomis instrukcijomis ir formomis. Jis leido augti patiems. Ir atsitiko taip, kad jaunimo būrys, buvoda mas ne tokioj nors Bačiūno... cialioj globoj, o tik jo "daržinėj",

kažkaip nė nepagalvojo pasivadinti kurios nors Bačiūnui artimos srovės prisiekusiu prieaugliumi.

Tas "trūkumas" kai kuriems ypač budriems praeičiai, pasirodė įtartinas. Ir pasigirdo klausinėjimų: ar Bačiūnas tikrai "mūsų žmogus"? Kaip tai galima, kad įsileidžia savo pastogėn kažkokį neaiškų konglomeratą ir per mums — taip ir sakė, "mums" — gegužiukus!

Karčios buvo Bačiūnui tokios pastabos. Bet pamokymų iš nieko nepriėmė nė iš tolo. Jo kiemas liko atviras visiems. Tolerancija Bačiūnui buvo vienas iš pagrindinių principų, ne tuščias dekoratyvinis žodelis.

Ko-ne-ko, o komunistų, ypač Lietuvos okupantų smerktinumo Bačiūnui įrodinėti tikrai nereikėjo, ir bet koks bandymas jam tą aiškinti būtų buvęs groteskiškiausias veržimasis į visiškai atviras duris. Ir Lietuvon dabartinė aplinkybėse lankytis Bačiūno nei surišo nebūtum galėjęs nuvežti, neigi jį būtų prikabinęs turėti kokių reikalų su Lietuvos okupantų kokiais nors emi sarais. Tai ne dėl kokios nors "tautinės drausmės", o kad jam savaime net mintis apie tokias galimybes buvo atgrasi.

Bet iš kitos pusės nereikėjo jam aiškinti nei to, kad ir doriamiam žmogui kartais gali būti prasmės ar net reikalo eiti į nedoriausių banditų patį lizdą, netgi apsimesti susidėjusiu su jais, siekiant tikslo, kurio neįmanoma pasiekti atviros kovos būdu.

Kai ėmė gausėti progų bei pagundų lankytis Lietuvoj ar sustikti su iš ten atvykstančiais, Bačiūnas nei pradžiugo, nei išsigandė, tik stebėjęs ir net rimtai rūpinosi, kodėl taip daugelis mūsų, netgi atsakingų vadovų bei laikraštinių svarsto ir sprendžia iš to iškilusius klausimus su tokia išankstiniu nepasitikėjimu kitiems lietuviams ir net su tokia piktu įtarinėjimu.

Kaip PLB pirmininkas, Bačiūnas dalyvavo veiksnių konferencijoj Clevelande, kur buvo priimta "tautinės drausmės" rezoliucija. Grįžęs prisarė, kad darba tai Clevelande padaryta pradžiai visiškam lietuvių susiklausymo subyrėjimui...

Paskui kruopščiai sekė spaudą, kas apie tą rezoliuciją rašoma, ir surinko storoką pluoštą iškarpu. Rinko jas straipsniu, kuriame norėjo dokumentuoti visai įrodyti, kas iš tikrųjų skaldė mūsų visuomenę. Jo išvada buvo, kad jokios bolševikų pa-

J. Bačiūnas po pasisekusios žūdiės.

J. Bačiūnas (kairėje) su Lietuvos pašautiniu Povilu Zadeikiu Washingtone.

stangos mūsų nesuskaldytų, jei turėtumėm savo tarpe daugiau tolerancijos ir tvirtesnio pasitikėjimo vieni kitais. Tos tolerancijos stoka išryškėjo PLB valdybos atveju. Sekant kai kurių mūsų spaudą, nesunku buvo pastebėti, bent buvo stengtasi sudaryti išspūdį, kad PLB valdyboj kažkas ne visai taip, kaip kituose tautinėse drausmės saugotojų štabuose. Nebuvo matyt dažno "dairyjomosi į paloves" ir ieškojimo ten pasidavėlių ar net pasidavėlių komunistams... Užtat PLB valdyba ar jos dalis, bet implikuojant pirmininką, tapo pirma pašnabždinė, anoniminė, paskui ir viešų insinucijų taikynas, insinucijų — visi atsimenam, kokių ir iš kur.

Bačiūnas buvo plonaodis insinucijoms ir grubokiams pasielgimams ir tokius dalykus visada labai jautriai, tiesiog skaudžiai pergyvendavo. Net ir tada, kai tos insinucijos neįsakiama jį, o tik kitus PLB valdybos narius ar talkininkus liėdė, jis giliai pergyvendavo, kadangi, anot jo — "ar į galvą, ar į pirštą, vis tiek skauda"...

Bet, kiek opiai jautrus buvo tiems dalykams, tiek kantrus ir negreitas atsikirsti, ypač atsikirsti tolygiu aštrumu ar grubumu. Be atvangos imtas tituluoti "komunaru", kentė ir laukė, tikėjos, kad, tur būt, gi kas nors kitas atsisistos ir pakels balsą prieš toki absurda. Prasitarėdavo, kurgi visgi tie kiti veiksniai, tos didelės ir mažos organizacijos, su kuriomis suvažiavimuose keičiamės dailiais sveikinimais ir pažadais vien kitus palaikyti? Kur tie laikraščiai ir redaktoriai, kurie gi pažįsta ir PLB valdybą, ir pirmininką, — nejaugi jie savo tyliu nori pasakyti, kad Bačiūnas

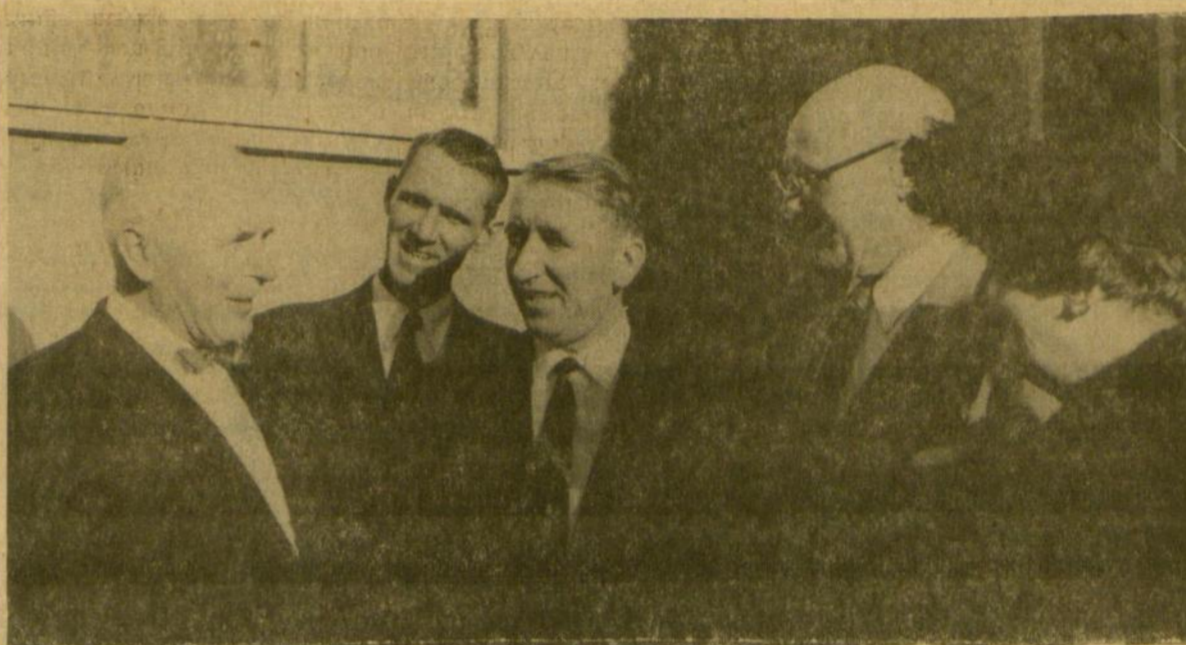

Nuotr. Kalbergo

jau iš proto išėjo? Juo ilgiau laukė, juo skaudesnis buvo tas laukimas.

Bačiūnas pasijuto totališkai parbloktas ir jautėsi įstumtas į tokį kampą, kur nebeišvengiama pasielgti desperatiškai. Pirmas impulsas buvo tuojau pasitraukti iš visokių visuomeninių santykių, susijusių su lietuviams. Bet ruseno ir abejonė; nejaugi jau būtų visiškai žlugęs juo pasitikėjimas visuose lietuviuose? Iš tos abejonės kilo mintis — viešai kreiptis į visą lietuvių visuomenę ir jos dalis, bet implikuojant pirmininką, tapo pirma pašnabždinė, anoniminė, paskui ir viešų insinucijų taikynas, insinucijų — visi atsimenam, kokių ir iš kur.

Pažymėtina, kad Bačiūnas nedarydavo svarbių sprendimų vienas: su kuo nors iš intymesnių draugu pasitarti buvo jo gal net ne tiek pamėgimas, kiek ir sąmoninga taisyklė. Tuo desperatišku

J. Bačiūnas lanko Los Angeles lietuvius. Iš kairės į dešinę: J. Bačiūnas, Jurgis Rudelis, muzikas Bronius Budriūnas ir Lietuvos konsulas su poniu J. J. Bielskiais.

atveju taip pat nepasiskubino paryti kokį neatšaukiamą žygi, nepasitarė. Čia buvo įtikintas, kad nei iš PLB trauktus, nei į visuomenę kreiptus, kadangi jo byla ne su visuomene, nei ne su bendruomenės organizacija, o tik su vienu kitu savotiškų pažiūrų ir supratimų asmeniu.

Tada gimė, tur būt, plačiausia visuomenės dėmesį patraukęs viešas Bačiūno pasisakymas, kurio, tur būt, dar nepamirštas turinys, o taip pat ir jo paskelbimo istorija vaizdingai parodė, kas yra kas ir kas yra koks toj apgailėtinoj istorijoj.

Ta apgailėtina istorija tačiau nulėmė, kad Bačiūnas galų gale ne tik nepasitraukė iš PLB pirmininko posto pirma laiko, bet sutiko ir dar kartą kandidatuoti, nors anksčiau buvo nusistatęs išbūti jame tik vieną terminą. Formaliai įrinkime dalyvavo vos kelios dešimties balsų, bet jų užnugarėje buvo aiškiai juntama palanki opinija tokių plačių visuomenės sluoksnių,

kad tą perrinkimą drąsiai galima lyginti su "landslide" vadina momis pergalėmis. Tai buvo didelė moralinė satisfakcija Bačiūnui, nors ir tokia pergalė negundė jo pasilikti tame poste pilną terminą, o gal tik metus ar pusiantrų. Perrinkimą brangino ne tik kaip moralinę satisfakciją, bet ypač todėl, kad tuo būdu jau tėsi taip pat ir Bendruomenę apsaugojęs nuo perdavimo jos į rankas, kurios jam atrodė keliamos lietuviams greičiau iš bendruomenės vaikyti, negu bendruomeniniame glaudume laikyti.

Pusantrų metų, atrodė, pakaks dar kartą aplankyti eilei kitų kraštų bendruomenių, jų tarpe, žinoma, ir Australijos. Bet neplanuotasis pasitraukimas turėjo įvykti tik po pusmečio.

Nefalsifikuojant Juozo Bačiūno gyvenimo pabaigos paveikslą, neįmanoma nepaminti, kad ir tas naujo termino pusmetis PLB pirmininko pareigose nepraėjo jam be moralinių įdrėskimų, panašių kaip ir pirma. Tai epizodas im Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimo Chicagoj. Ten vienoj paskaitoj, šalia komplimentų Tarybai, vėl viešai ištribūnos buvo aštriais žodžiais suniekinta, pakaltinta ir į fikcijų kategoriją nutremta PLB su jos vadovybe.

Tas įvykis Bačiūną nepaprastai giliai paveikė. Ne tik to naujo moralinio smūgio, o ir pablogėjusios fizinės savijautos buvo priverstas greit grįžti iš Floridos, nors šiltą klimatą visada labai mėgo ir gerai jame atsigaudavo. Čia, gydytojų raginamas, atsigulė ligoninėn, kur tyrimų rezultatai patvirtino jau ir anksčiau artimųjų aplinkoj slankiojantį įtarimą. Tuojau buvo padaryta operacija pašalinti piktybinio vėžio audinius. Gydytojas buvo optimistas, išsitikęs, kad liga dar tik lokalinė, ir kad viskas laiku pašalinta.

Rytojaus dieną po operacijos radau jį silpnoką, bet gerai nusiteikusį. Žinojo, kas jam buvo ar yra, tik prašė nesakyti šeimai. Imsitarė, kad — ką gi, su saule negyvensi. O planuotąjį laiką PLB poste tikrai dar rengėsi

nutarimas, kuris vestų PLB valdybą ar į kokį susijungimą su Vliku, ar į kokį įsijungimą į Vliką. Jo nuomonė tuo reikalu buvo tvirta: Bendruomenė yra aiškiam kely, turi begales darbų ir uždavinių, negerai jai būtų tiesiogiai įsivelti į politikavimo vėpetus. Kaip žinote, Toronte taip ir išėjo, kaip PLB pirmininkas rekomendavo: ryškesnio susipilatinimo klausimas tenai buvo paliktas nuošaliai ir nebuvo tuo reikalu priimta jokia rezoliucija. Po savaitės Juozas Bačiūnas grįžo iš ligoninės ir palengva stiprėjo.

Kalbant apie Bačiūną, derėtų atidžiau išsižiūrėti ir suprasti dar vieną, nors viešai gana gerai žinomą, jo bruožą. Savo visuomeniniam veikime jis nesireiškė ir nebuvo pajėgus reikštis uždegančiomis kalbomis, politinių ar ideologinių teorijų dėstymais, aukšto žurnalistinio lygio straipsniais, neigi kanceliarinių organizacijų administravimu. Tuos trūkumus jis užpildė pinigų, kurio turėjo kad ir ne tiek daug, kaip gal kai kam atrodė, bet pakankamai apščiui, ir visuomeniniams reikalams jis to pinigų skyrė, tur būt, liberaliausiai iš visų pasiturinčiųjų mūsų tautiečių. Nors kadaise buvęs geriausias specialistas sekretoriauti keilolijoj draugijū, šiais laikais, atleidamas pirmininkauti PLB valdyboj, iš karto pasakė — vyrai, jūs gi žinot, kad aš rašyti, taip, kaip dabar reikia, nemoku, bet nebijokit, aš pasisamysiu sekretoriū... Taip ir darė.

Bet pinigas — tai medus, kuri, nors jo ir daug būtų, vis tiek reikia saugoti nuo musių. Bačiūno pinigine ne išimtis, ir nesunku įsivaizduoti, kiek visokių musių į ją kėsinosi. Bačiūnas buvo dosnus, bet ir išmintingai santūrus. Kai kam kai kada galėjo atrodyt net šykštus. Duodamas didesnę dovaną viešam reikalui, kartais girdėdavo už nugaros šnibždant, kad duoda dėl garbės. Kai pareikalaudavu, kad jo vardas būtų nepaskelbtas aukotojų sąrašė, matydavo ką nors

Spaustuvė Chicagoj gavo laišką tuo pačiu metu, kaip ir žinią, kad Juozas Bačiūnas daugiau laiškų neberašys ir jį jam rašytus, kiek būtų neatsakęs, nebeatsakys.

Bet gera ir verta žinoti, kad Juozas Bačiūnas išėjo su mintyje gyvu rūpesčiu ne apie ką kita, o apie "Pasaulio Lietuvį" — kabutėse, o per jį ir apie pasaulio lietuvių — nekabutėse...

gaus... Nepunktualumas, žodžio nesilaikymas jo akyse buvo viena iš labiausiai apgailėtinių žmogaus ydų. Žodžiu, ka Bačiūnas skolino, tai skolino, ka davė tai davė, ir tai perkvalifikuoti net pats nemėgo, ka jau kalbėti apie skolininko kėsinimąsi persikvalifikuoti. O ir duodamas gana atidžiai pasižiūrėdavo, kad būtinai reikalingasis minimumas būtų ko mažiausiai peržengtas.

Šis dalykas primena paskutinį Juozo Bačiūno gyvenimo rūpestį, kuriuo pasibaigė ilgoji jo rūpesčių eilė. Grįžus jam iš ligoninės, palaipsniui stiprėjant ir ėmus atsakinėti į susikaupusius laiškus, išvykau atostogų irgi į Floridą. Tas atostogas sausio 23 vakare pertraukė telefono skambutis su neįtikėtina žinia. Štai ka patyriau, atskubėjęs, apie paskutinę Juozo Bačiūno dieną.

Sausio 22, nors ir gana blogai jausdamasis, svarstė, kaip užtikrinti "Pasaulio Lietuvos" leidimą. Jis buvo apsiėmęs tą dalyką finansuoti ir nesirengė pažado netesėti. Bet žiūrėjo, kaip pataikyti į būtinąjį išlaidų minimumą. Vakarp sėdo prie mašinėlės ir parašė laišką — pasiteiravimą spaustuvei Chicagoje dėl kainų ir kitų sąlygų "Pasaulio Lietuviai" spausdinti. Rytą sausio 23, jau apimtas neaiškiaus, bet kankinančio skausmo, pasikvietė jaunesnįjį brolių ir padavė tą laišką išsiųsti. Tai buvo paskutinis jo rašytas ir išsiųstas laiškas. Netrukus buvo išvežtas į ligoninę ir ten, nors ir buvo teikiama visa įmanoma pagalba, mirė nuo iš pasalų ištikusio širdies smūgio.

Spaustuvė Chicagoj gavo laišką tuo pačiu metu, kaip ir žinią, kad Juozas Bačiūnas daugiau laiškų neberašys ir jį jam rašytus, kiek būtų neatsakęs, nebeatsakys.

Bet gera ir verta žinoti, kad Juozas Bačiūnas išėjo su mintyje gyvu rūpesčiu ne apie ką kita, o apie "Pasaulio Lietuvį" — kabutėse, o per jį ir apie pasaulio lietuvių — nekabutėse...

MINTYS MŪSŲ LAIKAMS

Knygu lentynose pasirodė veikalas "Thoughts for Our Times" (išleido Alba House, Staten Island, N.Y. 1969 m. 126 psl., \$1.95). Jo autoriai: A. James Quinn ir James A. Griffin.

Tai šventadienio minčių rinkinys, kuris visų pirma bus naudingas pamokslininkams, bet taip pat ir visiems kitiems. Stengiamasi į naujus gyvenimo reiškinis žvelgti II Vatikano suvažiavimo šviesoje. Autoriai moka pasakyti taiklų žodį. Pvz. apie pasikeitimus Bažnyčioje jie sako: "Niekas neturi piktintis, kad laikas nuo laiko būna pasikeitimų Bažnyčioje. Juk Kristus niekada nesakė, kad Bažnyčia yra uola. Tik pasakė, kad ji yra pastatyta ant uolos: ant Petro ir jo ipėdinių. Jeigu kas Bažnyčios sąvoką turi kaip uolos, tai toks Mistinio Kūno supratimas yra sustingęs, be gyvybės. Tikrumoje Kristus lygino Bažnyčią su gvyais dalykais: su garstyčio sėkla, su vynuogių augalu, su ka'mene, taigi vis su dalykais, kurie auga, vystosi, bręsta laike ir savo aplinkoje... Mes neturime pasisavinti pažiūros kaip kurių žmonių, kurie laiko Bažnyčią pasiekusia savo struktūrinės pilnumos, kaip koks negyvas praeities religinės minties paminklas. Visi mes turime būti aktyvūs, besinteresuoją, gyvi nariai Gyvo Kūno."

Knygoje mokama kalbėti dabarties kalba. Pvz. autoriai skaitina: "Nepasidarykite dvasiniai atkritėliai (drop-outs). Pilni iš krikščioniškos vilties gimisio ryžto, nusistatę kitiems suintensyvinėti dorybės praktikavimą ir kopkite į aukštesnį dvasinį lygį Naujais Metais."

Veikale iškeliamas nuosirdumo, žmonių meilės reikalas: "nenušiminkite, jeigu kartais kituose neįstengsite lengvai įžvelgti Kristaus. Kartais Jis glūdi ledo kalnu paslėptas žmoguje. Tačiau ir šalti kaip ledas asmenys ima tirpti, parodžius nuosirdų susidomėjimą jais". J. Pr.